І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 157 | ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 16-го СЕРПНЯ 1957 | П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS | JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 16, 1957 | No. 157. VOL. LXIV.

ПРЕЗИДЕНТ ОБСТОЮЄ ПОВНУ СУМУ НА ЗАКОРДОННУ ДОПОМОГУ

Вашинґтон. — Президент Двайт Д. Айзенгавер скликав в середу, 14го серпня, надзвичайну пресову конференцію в Білому Домі, щоб за посередництвом преси поінформувати націю, що він обстоюватиме вимогу повної суми, тобто 3,367,083,000 долярів на закордонну допомогу в рямках договорів про взаємну безпеку, заповідаючи при цьому необхідність надзвичайної сесії Конґресу, якщо б ця сума була зменшена. Президент склав свою заяву негайно після того, як Палата Репрезентантів більшістю голосів проти 163 схвалила законопроєкт, схвалюючи принципово взаємну допомогу. Все ж таки в Конґресі є поважні тенденції зменшити вимагану урядом суму бодай на 500,000,000 долярів і, не зважаючи на заяву президента, палатна бюджетова підкомісія вже ввечорі того ж дня на засіданні за закритими дверима рішила запропонувати зменшення вимаганої урядом суми на 842,323,000 долярів. Опозицію проти вимаганої урядом суми ведуть у першу чергу демократи, але й багато републіканців прилучується до неї. Президент продовжує змагання за повну суму, на яку він має вже ухвалу Конґресу, але яку намагається тепер зменшити т. зв. ощадностева група з-поміж демократів і републіканців, втинаючи суму признаних грошей в бюджетовій підкомісії. Заява Президента мала безпосередній відгомін в Сенаті, зокрема між демократами, які вважають, що він „погрожує" надзвичайною сесією Конґресу, щоб в той спосіб добитись своєї мети. Президент, правдоподібно, передбачував таку реакцію, бо вже на конференції попередив, що його заяви в справі надзвичайної сесії Конґресу не можна вважати за „погрозу", а тільки змагання за те, що він вважає за підставове для безпеки миру і добробуту З'єдинених Держав. Підкомісія, яка призначає фонди, перевела найбільшу редукцію в тих фондах, що призначені на військову допомогу союзним країнам.

Дочка американського дипломата мала перестерегти Москву перед Морозом

Ню Йорк. — Сенатська підкомісія внутрішньої безпеки переслала американському продуцентові Борисові Морозові, що працював на протязі 12 літ з доручення ЕфБіАй, як совєтський шпигун, візвання явитися на переслухання в цій комісії. Під час переслухання, як здогадуються, Мороз мав би бути переслуханий в справі подружої пари Стернів, американських багатіїв, що втекли із Мехіко до Амстердаму і звідтам до Праги. Мороз мав би дати членам підкомісії відповідь на вперті поголоски, що дружина Стерна і дочка колишнього американського дипломата Додда, мала бути тією „багатою американкою", яка виявила совєтській шпигунській централі у Москві, що Мороз працює насправді не для Совєтів, але для Америки. Державний департамент у Вашинґтоні подав до відома у зв'язку з утечею Стернів, що він „має деякі підстави вірити, що пані Стерн і її чоловік Алфред Стерн, багатий американський маклер, втекли за залізну заслону і мабуть перебувають у Празі". З Мексико Сити прийшло повідомлення, що Стерни разом із своїм прибраним сином Робертом виїхали до Амстердаму ще 20 липня ц. р., а звідти після порозуміння з якимись аґентами у Швайцарії переїхали до Праги. За ними розшукувало ЕфБіАй у зв'язку із справою Соблів і вони мали бути переслухані в справі Албама і Джека та Майри Соблів і дістали офіційне візвання явитися перед судом. Борис Мороз у своїх розмовах з журналістами заявив, що він знає пані Стерн, але не підтвердив того чи це вона була тією американкою що зрадила його перед Совєтами. Перед своїм виїздом Стерни зліквідували всі свої конта й асекурації у ЗДА і забрали з собою у грошах понад півмільйона долярів.

Сенат затвердив двох нових членів Комісії Атомової Енерґії

Вашинґтон. — Сенатська комісія для справ атомової енерґії переслухала у вівторок цього тижня Джана С. Ґрегама і Джана Ф. Флоберґа і вирішила запропонувати пленумові Сенату затвердження їх на становищах нових членів Комісії Атомової Енерґії. Членами цієї Комісії найменував обидвох през. Айзенгавер ще 17 червня ц.р. Пленум Сенату затвердить їх ще мабуть до кінця цього тижня. Джан Флоберґ, 41-річний вашинґтонський адвокат й індустрійний консультант, був у роках 1948 до 1953 заступником секретаря фльоти і потому заступником секретаря летунства. Джан Ґрегем є вашинґтонським фінансистом і був теж за президентури Трумана заступником секретаря скарбу в рр. 1948 до 1953. Флоберґ не належить до жадної партії, Ґрегем є демократом. В теперішній Комісії Атомової Енерґії більшість членів є републіканцями.

НОВИЙ ГОЛОВА ОБ'ЄДНАНИХ ШЕФІВ ШТАБУ

Ген. Натан Твайнінґ, новопризначений през. Айзенгавером і заприсяжений дня 15 серпня голова об'єднаних шефів штабу збройних сил ЗДА

РАДФОРД І ТВАЙНІНҐ НЕ ВІРЯТЬ У ЗАГРОЗУ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Вашинґтон. — У зв'язку з відходом у відставку дотеперішнього голови об'єднаних шефів штабу адмірала Артура В. Радфорда і з перейняттям цього становища новопризначеним головою об'єднаних шефів штабу ген. Натаном Ф. Твайнінґом, в Пентаґоні відбулася пресова конференція, в якій обидва військовики висловили свої погляди на сучасну міжнародну ситуацію. Обидва вони ствердили, що не вірять у започаткування Совєтами війни, бо, згідно з їх знанням і переконанням, Москва респектує мілітарну силу ЗДА. В дальшому і адм. Радфорд і ген. Твайнінґ заявили, що якщо З'єдинені Держави вдержать свою мілітарну силу у відповідному обсягу, то вони не будуть примушені починати ніякої великої, ні мабуть навіть теж і малої війни. На думку Радфорда З'єдинені Держави мають всі дані на те, щоб вдержати на протязі найближчих років свою оборонну спроможність, не збільшуючи дотеперішніх оборонних видатків. Ген. Твайнінґ, який з днем 15 серпня — після його заприсяження Президентом — переймає становище голови об'єднаних шефів штабу, спростував поширену думку, що буцімто командування американських збройних сил готується тільки до великої (ґльобальної) війни і відкидає можливість американської участи в малих чи т. зв. обмежених війнах. Твердження деяких кіл, що мілітарне плянування ЗДА було спрямоване тільки на можливість великої війни, Твайнінґ назвав „пропаґандою". Також і адмірал Радфорд у своїх відповідях журналістам, недорічними назвав повідомлення про якісь сутні зміни в мілітарній стратеґії ЗДА, заявляючи водночас із цим, що військове командування ніколи не відкидало можливости американської участи у малих війнах.

Командування фльоти звільняє з праці 18,000 цивільних робітників

Вашинґтон. — У зв'язку з редукцією бюджету морських збройних сил ЗДА і змінами в озброєневому плянуванні, командування фльоти вирішило звільнити з праці 18 тисяч цивільних службовців і робітників. В самих тільки підприємствах воєнної фльоти в Ню Йорку звільнять з праці 1200 осіб. Під сучасну пору у підприємствах морських збройних сил, що їх адмініструє й оплачує командування фльоти, є зайнятих 389,717 осіб. Все це робітники морських доків, військових складів і репараційних варстатів. З того числа звільнять з праці яких 4.6%, що дасть можливість заощадити 52 мільйони долярів річно. Відбуваються ці звільнення в рамцях загальних ощадностей у мілітарних видатках і в найближчому часі відбудуться масові звільнення цивільних робітників теж і в підприємствах армії і в деяких підприємствах летунства. Це дасть можливість командуванню летунських збройних сил збільшити і приспішити праці над продукцією керованих ракет типу „Бомар". На цю продукцію асиґновано вже з нового бюджету понад 139 мільйонів долярів, в додатку до асиґнованих в минулому фіскальному році 7 мільйонів долярів.

● **Найстаршого актора-коміка** ЗДА, 81-річного Віктора Мура запрошено грати в музичній комедії Роджерса-Гаммерштайна „Каруселя" у вересні ц. р. в театрі Сіті Сентер в Ню Йорку. Вікторові Мурові, що не виступав у театрі від 1953 року, „знудилося" і він виявив бажання появитись знову на сцені.

Померла Юлія Пізнак, мати заступника гол. предсідника УНС

Ню Йорк. — Минулої середи, 14-го серпня рано, тут померла на серцевий удар бл. п. Юлія Пізнак, мати заступника головного предсідника УНСоюзу адв. Михайла Пізнака та чотирьох інших синів. Покійна прожила 74 роки. Вона походила із Тиряви Сільної, Сяніцького повіту в Західній Україні, а до цієї країни приїхала в 1904 році, поселившись в Джерзі Ситі, де й одружилась та де народивсь найстарший син Михайло. Чоловік Покійної, Іван Пізнак, що перед роками втратив при праці руку, має тепер 88 років. Іван і Юлія Пізнаки мають п'ять синів, яким вони важкою працею, не зважаючи на нещасливий випадок з рукою батька, забезпечили відповідне виховання. Михайло й Іван є адвокатами, Григорій управителем комерційного підприємства, Микола — експертом-бухгальтером, а Василь інженером. Похорон Покійної відбудеться в суботу, 17-го серпня, о год. 9.30 рано з церкви св. Юра в Ню Йорку. Тіло Покійної лежить тепер у Бікмен чапел при 1267 Перша евеню (біля 68-ої вулиці), де в п'ятницю, 16-го серпня, о год. 8-ій ввечорі будуть відправлені парастас і панахида. Покійна осиротила, крім чоловіка Івана, синів Михайла, Григорія, Миколу, Василя й Івана, також п'ять невісток і п'ять внуків.

41-ЧЛЕННА ГРУПА АМЕРИКАНЦІВ ВИЇХАЛА ДО КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ

Москва. — Всупереч виразній пересторозі американського уряду, що її вручено на письмі кожному окремому кандидатові на туриста до комуністичного Китаю з-поміж молодих американців, які взяли участь в большевицькій комедії „фестивалю молоді" у Москві, 41 американських юнаків і дівчат таки не відмовились від свого першого рішення і виїхали на тритижневі відвідини до комуністичного Китаю. Взагалі всіх американців на тому „фестивалі" було 160, — вони приїхали з власного почину і проти інтенцій американського уряду, але поводились в Москві дуже пристойно і публічно полемізували з комуністичними пропаґаторами. Також ті, які тепер поїхали до комуністичного Китаю, переконані, що вони не діють нічого проти інтересів Америки, а — навпаки — спричиняться до добра „правди і демократії". 31 отих молодих осіб склали писемну заяву, опрокидуючи закид збоку заступника державного секретаря Гертера, наче б вони ставали знаряддям в руках комуно-китайської пропаґанди. 10 відмовились підписати ту заяву з різних причин. Всі ж без вийнятку — за твердженням американських кореспондентів з Москви — дали вхопитись на вудку комуно-китайського запрошення найголовніше тому, що їх заманила несподівана нагода безплатно, або за дуже дешеві гроші зробити таку велику подорож по „екзотичних" країнах. 15 американцям запевнено безплатну подобож туди й назад до Праги, всі дістануть повне утримання на терені Китаю, а тільки частина заплатить по 80-100 долярів за поворотний квиток аж до Праги. Виїжджаючих прощали большевики маніфестаційно на залізничій стації у Москві з музикою і співами. Були приявні також всі інші американці, які ще були в Москві після „фестивалю". За твердженням американських кореспондентів ніхто з виїхавших не розумів поважного значення свого поступку, а всі повторяли вперто, що їм, як американським громадянам, прислуговує „право свобідного подорожування".

На Лондонській конференції розброєння зростає песимізм

Лондон. — Навіть члени американської делеґації на Лондонській конференції розброєння, які до цього часу були найбільшими оптимістами, виявили помітне розчарування і пригнічення після останнього засідання тієї конференції, яке відбулось у вівторок 13 серпня ц. р. Совєтський делеґат Валеріян Зорін взагалі не відповів на запит англійського репрезентанта Ормсбі-Гора, який проводив на тому засіданні, чи СССР готовий погодитись на запропоновану першу стадію роззброєння і яка взагалі відповідь Совєтів на пред'явлений вже в цілості західній проєкт. Замість того Зорін почав розглядати подробиці можливого роззброєння в другій і третій стадії — висоти контингентів військ і т. д., „перескочивши" безпосередню ціль — підписати договір про першу стадію роззброєння. Зорін висловив теж здивування з приводу заяви Геролда Стассена на попередньому засіданні, що нібн між становищами Заходу і Совєтів майже нема вже розбіжностей. Навпаки, заявив він, існують ще дуже поважні розбіжності. Таким чином, покищо конференція роззброєння опинилась знову в стадії проволікання і саботування большевиками, як це вже не раз бувало.

Війна на пустині Оману закінчена

Лондон. — Бернард Барровс, політичний резидент Великої Британії в Манамі в Барейн для обширу Перської затоки, оприлюднив короткий комунікат про закінчення війни в країні Оман, яка є частиною султанату Мускату й Оману в південно-східньому куті Арабського півострова. Війська султана, озброєні стародавніми англійськими крісами, та невеличка колона англійських легких панцерних возів і „джіпів", зайняли останні два важливіші „стратегічні пункти" збунтованих противників султана, міста Тануф і за 15 миль від нього положене Балях. Тануф був столицею голови найсильнішого арабського племени шейка Сулеймана бін Гамаяра, що підтримувало противника султана Саіда бін Таймура, оманського імама, себто мусульманського зверхника, Халіба бін Алі. Ці обидва міста найдовше відмовлялись вивісити на своїх старих мурах червоні прапори, символ влади султана. Ні одного з названих противників султана, ані самого імама ні його брата, який дістав був з Єгипту і Савді Арабії поміч людьми і зброєю, ані шейка Сулеймана і його дорослого сина та заступника — не знайдено ніде в зайнятих оселях. Англійці звернули теж увагу, що не було там майже ніяких молодих чоловіків. Усі вони, видно, втекли в гори. В Єгипті появилась заява імама, що він „не скапітулював", хоч — писав він — проти нього були „тисячі вояків, танки, літаки, бомби й гармати". Підсумки людських жертв в цілій тій „війні" говорять про кількох вбитих і ранених арабів. Англійці — як говорить комунікат — не мали найменших людських втрат.

Дир. Гнат Мартинець із Мюнхену на відвідинах у ЗДА

В середу 14 серпня відвідав канцелярію Головного Уряду УНСоюзу і редакцію „Свободи" відомий український громадський діяч із Німеччини дир. Гнат Мартинець, голова Українського Християнського Руху на Німеччину, член Головної Управи ЦПУЕН і Української Медично-Харитативної Служби („Червоний Хрест") та голова Гол. Управи комітету сприяння Незалежній Асоціяції Українських Совєтознавців. Прибув до З'єдинених Держав Америки дир. Мартинець дня 5 липня, відвідуючи опісля своїх рідних, знайомих і українські установи в цій країні та в Канаді. Дир. Гнат Мартинець працював до війни і під час війни в Західній Україні як педагог — спершу професором гімназії в Бережанах і потому директором учительської семінарії в Самборі. За першої світової війни був посадником міста Володимир Волинський і потім повітовим комісаром Снятина. До Европи вертається дир. Мартинець у вересні ц. р. „Свободу" й УНС відвідав він в товаристві інж. Ол. Гладишовського із „Самопомочі".

● **На пасажирському пароплаві** „Ероза Скай" шведської корабельної лінії, який 7-го серпня виїхав з Роттердаму до ЗДА, коло 200 осіб захворіло на неозначену форму інфлюенци. 173 особи видужали, поки пароплав прибув до Ню Йорку, а 27 осіб були ще хворі. У порті вже ждало на них сім шпитальних амбулянсів, але лікарі ствердили, що ніхто не потребує шпитальної опіки. 27 хворих залишено на пароплаві, а 845-ом дозволено висісти. Вони дуже боялися, що проголосять карантану.

ЗДА ВИКИНУЛИ АМБАСАДОРА СИРІЇ

УРЯД ЗАСТОСУВАВ РЕПРЕСІЙНУ ВІДПЛАТУ ЗА ВИДАЛЕННЯ З СИРІЇ ТРЬОХ ЧЛЕНІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ АМБАСАДИ

Вашинґтон. — Американський уряд видалив в середу 14 ц. м. амбасадора Сирії д-ра Фаріда Зейнеддіне і другого секретаря сирійської амбасади, д-ра Яссіна Захарію. Амбасадор Зейнеддіне перебуває тепер в Сирії — йому, як „небажаній особі", заборонений поворот. Захарія дістав доручення виїхати з Вашинґтону найдальше до 48 годин. Водночас американська нота протесту в гострих словах натаврувала „клеветницьку кампанію", яку проти ЗДА й американської амбасади в Сирії повели сирійська преса і радіо. Американська нота стверджує, що кинений під адресою американської амбасади в Сирії закид щодо організування „змови" проти сирійського уряду, є „очевидною фабрикацією". У цій ноті зазначується „жаль" З'єдинених Держав, що теперішній сирійський уряд приймає щораз неприхильніший підхід до цієї країни. Видалення сирійського амбасадора з Вашинґтону є відплатною акцією за видалення військового атташе, другого секретаря амбасади й американського віце-консуля з Дамаску два дні тому. Всі вони, діставши 24-годинний термін для залишення Сирії, вже виїхали відтіль, рішуче заперечивши закиди сирійського уряду і преси, як просту видумку. Вашинґтонські урядові чинники уважають особливо смішною сирійську версію, наче б „спеціялістом від переворотів" був видалений з Сирії другий секретар тамошньої американської амбасади Стон, який нібито „перевів з доручення ЗДА переворот в Ґватемалі". Вони заявляють, що їм узагалі невідомо, чи Стон будь-коли в свому житті був у Ґватемалі. У звязку з цим пригадують, що це тільки другий випадок в історії З'єдинених Держав, що з цієї країни видалено чужого амбасадора. Вперше сталося це у 1915 році, на початку першої світової війни, коли видалено австро-угорського амбасадора д-ра Константіна Думба за його тодішні інтриґи на терені З'єдинених Держав. — Видалення Зейнеддіне з Вашинґтону має тим більше значення, що він неоднократно виступав, як речник всіх арабських держав в Америці. Останні події в Сирії вказують на те, що та формально „невтральна" держава щораз більше опинюється під диктатом Москви.

Говард Е. Стон
секретар амбасади ЗДА в Дамаску

Хрущов вернувся до Москви з Берліну

Москва. — Десятичленна делеґація большевицьких головачів вернулась в середу 14 серпня до Москви з восьмиденної візити, яку вони склали Східній Німеччині. Від'їжджаючи з східнього Берліну Хрущов обняв і розцілувався спершу з комуно-німецьким вождем Ульбрихтом, потім з східньо-німецьким прем'єром Ґротеволем. На прощання Ульбрихт жартівливо запевнив Хрущова, що німці прикладуть більших, як досі старань, до плекання кукурудзи, що її раніше, в одній з своїх промов у Німеччині, Хрущов назвав був „ковбасою на стеблі" (це мав бути дотеп). На залізничій стації у Москві Хрущова і його кумпанів, з-поміж яких найзнатнішими були міністер закордонних справ Ґромико і віцепрем'єр Мікоян, привітала ціла громада колективних диктаторів, між якими були „президент" СССР маршал Ворошилов, прем'єр Булґанін, маршал Жуков і інші. На факт приявности Булґаніна між іншими головачами, що вітали Хрущова, вказують закордонні кореспонденти в Москві, як на доказ, що плітки про повне відсунення в тінь Булґаніна бодай покищо ще не актуальні. — У Вашинґтоні речник державного департаменту Линкольн Вайт склав заяву, в якій він схарактеризував публічні виступи Хрущова в Східній Німеччині, як очевидне грубе вмішування совєтських диктаторів в таку внутрішньо-німецьку справу, як вибори в Західній Німеччині. За заявою Вайта, промови Хрущова були тільки відгуком минулорічних погроз під адресою Заходу.

В АМЕРИЦІ

● **Борис Міхайловіч Мороз,** який має тепер 62 роки, впродовж останніх 12 років працював в американській контррозвідці, прийнявши „посаду" совєтського шпигуна. Він є малого росту, грубий, з округлим лицем, кривим носом і лисий, як коліно. Від дитинства музикує, як 17-літній юнак дириґував оркестрою на царському дворі, протеґований царем Миколою II. Втік під час революції до Туреччини, потім до ЗДА. Був дириґентом оркестри у Ріволі-Театрі на Бродвеї в Ню Йорку, потім музичним директором Парамонту в Голлівуді і написав музику до яких 100 фільмів. Мешкає в Каліфорнії, одружився з колишньою примадонною російського театру в Туреччині, має 35-річного сина.

● **Серед американських фільмових зірок** своєрідним винятком є Дженіфор Джонс, що здобула славу в таких фільмах як „Любов — це чудова річ" „Прощання армії" „Добрий день, пані Даф" і багатьох інших. Вона панічно боїться фоторепортерів і, зустрічаючись з ними закриває обличчя. Взагалі не любить ніякої особистої реклями, а журналістів, що розпитують про її особисті справи — викидає за двері. Живе взірцевим родинним життям і має троє дітей. Її чоловік, один з голлівудських „китів", Дейвід Селзнік каже, що вона поховала десь усі свої почесні відзначення, включно з статуєю „Оскара" — найвищою нагородою для фільмових артистів, яку дістала за свою гру в фільмі „Спів Бернадетти".

● **Екзекутивний Комітет юнії** автоводіїв уже п'ятий раз відклав свою сесію, на якій має обговорити передусім справу президента юнії Дейва Бека, що його скандальні „приватні" грошові справи вийшли наверх перед Слідчою комісією Сенату. Тепер перед ту комісію покликано ще трьох віце-президентів цієї скорумпованої юнії, одної з найсильніших і найбагатших робітничих організацій в Америці.

У СВІТІ

● **Тінґ Лінґ** — донедавна найбільша слава комуно-китайської літератури, відзначена нагородою Сталіна, активна комуністка з молодих літ. Її чоловіка розстріляли національ-китайці в 1930 році, а саму ув'язнили в 1933 році. Вона їздила кількакратно з різними делеґаціями до Москви. Аж тепер — поведено проти неї нагінку, як проти „пропаґаторки буржуазного індивідуалізму" та „опозиціонерки супроти партійної лінії". Тінґ Лінґ закидають „правий ухил", найбільший гріх комуністів.

● **У паризьких банках** і інших офіційних аґенціях, як, наприклад, Амерікен Експресс Оффіс, раптом появилися черги туристів, які вимінюють доляри за новим офіційним курсом, за яким 1 доляр дорівнює 420 фр. До цього часу всі чужинці у Франції вимінювали чужу валюту на франки на чорній біржі, яка давала вищу ціну. До минулого тижня офіційний курс франка був: 1 доляр 350 франків. Аґенти чорної біржі стоять, як і досі, під готелями і на залізничих стаціях, пропонуючи свої послуги, але їх „бизнес" сильно заломився внаслідок офіційної девальвації франка.

● **У столиці Філіппін, Манілі,** дружина Рейнальда Ґустілльо не любила ґітари і його гри на цьому інструменті. Вона загрозила, що розіб'є ґітару, якщо він далі гратиме на ній. Під час сварки Рейнальдо Ґустілльо вдарив ґітарою свою дружину так сильно, що розбив ґітару, а дружину вбив.

● **Французькі воєнні ветерани** першої світової війни, герої Вердену, зреклися своїх старечих пенсій, щоб ратувати захитані фінанси Франції. Міністер фінансів Бурже Монорі звернувся з закликом до всіх пенсіонерів, цивільних і військових, щоб ті з них, які пенсій не потребують, зреклися їх. Багато французьких патріотів відгукнулися на цей заклик.

● **Єгипетський суд** засудив американського археолога Чарлза Артура Мюзеса на 58,530 долярів грошової кари і 13 місяців в'язниці з припиненням кари — за спробу перепачкувати з Єгипту дорогоцінні викопалини. Мюзес заявляє, що він — невинний.

● **Єлисавета II** не буде присутньою на цьогорічних кінних перегонах в Донкестері. Загально вважають, що це — наслідок критичних завваг лорда Олдрінчема, який у своїй сенсаційній статті між іншим закинув, що королева забагато часу переводить на перегонах, а замало на суспільних імпрезах.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВЕЛИКА МІСІЯ

У житті кожної нації в усіх часах і обставинах, а в житті українського народу в його довготривалій, головно теперішній історичній недолі, спасенним добродійством була і залишається віра в Бога, у якій Церква грає рішальну ролю. Ніщо бо в світі не дає людині стільки моральної сили, а з нею й фізичної видержливости та відпорности на всі муки й терпіння, з одного боку, а мужности, завзяття та героїзму в боротьбі за волю, правду і справедливість — з другого, як віра в Бога, як Церква. Доказує це однаково, як історія Церкви, так і історія народів. Церква чи не кожного дня в році відзначає своїх мучеників, що з ім'ям Бога на устах принесли найвищу жертву за Правду, а „Бог і Батьківщина" було й залишається гаслом усіх тих, що готові кров свою пролити і проливають її в обороні своїх невід'ємних, бо наділених їм їхнім Творцем прав, між якими є права на життя, волю і змагання до щастя — як це вимовно сказано в американській Декларації Незалежности.

Проте, щоб збагнути значення віри в Бога та ролю Церкви в житті людей і народів, не треба вглиблюватись аж в історичну давнину. Останніх бо 40 років історії народів, поневолених і гноблених безбожницьким большевизмом за залізною заслоною, є найвимовнішим свідоцтвом і доказом цієї ролі. Зокрема, історія українських Церков, гекатомби жертв, що їх вони мусіли скласти на жертовнику большевицького молоха, їх поворот до катакомб, як у первісних часах переслідування християн, і взагалі спасенна сила, яку вони вливали і вливають у наболілі серця й душі гноблених, але непокорених братів наших, — становить безприкладну епопею людського героїзму, до якого може піднести людину тільки віра в Бога та освячена нею любов до Батьківщини.

Очевидно, що в таких обставинах грають особливу ролю і мають окреме призначення наші Церкви у вільному світі. Про цю ролю і це призначення не приходиться говорити, бо вони — наявні. Тому з великим признанням, з великою полегшею і великими надіями треба ствердити, що українці в діяспорі, як ті, що поселились і вже запустили коріння на нових місцях свого поселення, так і ті, що все ще залишаються скитальцями, належно оцінюють вартість своєї Церкви, гуртуються довкола неї, дбають про неї та вважають її найбільшою цінністю. Нарід наш, як на рідній землі в неволі, так і в діяспорі на волі, практикує те, що стало його законом: Без Бога — ані до порога!

Все ж таки, щоб наші Церкви могли продовжувати цю свою спасенну місію, щоб вони могли виконувати свої обов'язки перед Богом і народом, вони потребують не тільки вірних, але й священиків. Саме в цьому відношенні Українські Церкви та їхні Владики у вільному світі звертають нашу увагу на деякі труднощі: наші семінарії, які приготовляють людей з покликанням до високого священичого сану, не мають збоку вірних такої підтримки й опіки, яких потребують і на які більше ніж заслуговують. На таке припущення дозволяє до деякої міри і надруковане на іншому місці в цьому числі вимовне Архипастирське Послання Стемфордського Екзарха в справі розбудови семінарії св. Василія.

На північно-американському континенті маємо всього три теологічні семінарії: дві католицькі, Українську Католицьку Семінарію у Вашингтоні та Семінарію св. Василія у Стемфорді, і одну православну — Українську Православну Колеґію св. Андрея в Вінніпеґу. Свою увагу до цих наших богословських шкіл Український Народний Союз виявляє хоч би схваленням на щорічних нарадах свого Головного Уряду відповідної грошової пожертви із свого народного фонду. За цим прикладом повинні піти і всі члени УНСоюзу, і весь американсько-український загал, щоб піддержати ці богословські школи якнайщедріше, бо вони мають велику місію.

Не можна при цій нагоді не згадати коротко й про другу трудність, про яку не говориться, але яка є загально відома. Маємо на думці невистачальну кількість осіб, які посвячуються священичому станові. Це ще не значить, що немає між нами людей з покликанням. Радше можна було б думати, що ці люди не мають сприятливих обставин, щоб це покликання в собі розвинути і піти за його голосом. У цьому відношенні багато могли б допомогти батьки, якби вони, спостерігши таке покликання у своїх дітях, допомагали розвивати їх і йти за ним. Немає бо вищого призначення, як служба Богові і народові, немає бо вищої місії, як цю службу виконувати.

КЛОПІТ З АМБАСАДОРАМИ

Вірніше сказати б — то це клопіт Президента і державного секретаря не так з амбасадорами, як із обсаджуванням відповідними людьми вільних керівних становищ в закордонних амбасадах. Отож, це проблема американської зовнішньо-політичної служби, яка по нинішній день все ще остаточно не розв'язана. Складається на неї передусім брак достатньої кількости професійних дипломатів, себто постійних урядовців в зовнішньо-дипломатичній службі ,які присвячують їй своє життя і, переходячи з службового ступня на ступінь, осягають максимум своєї кар'єри — становище уповноваженого посла з титулом міністра чи амбасадора в чужинецьких столицях. Цей, на перший погляд, незрозумілий брак молодих адептів у закордонно-політичному апараті й осіб із певним стажем на такій службі, які погоджувалися б перейняти відповідальні керівні становища дипломатів, пояснюється диспропорцією поміж роками, потрібними для роблення такої кар'єри, і розмірно незначною державною платнею, у порівнянні з куди кращими можливостями для молодих абсольвентів американських університетів — працювати й заробляти в промислі, торгівлі і фінансах. Не виробилась ще каста американських дипломатів. До того ж невисока платня, яку вони дістають і величезні видатки, що їх вони мають робити поза межами ЗДА, якщо хочуть гідно репрезентувати Америку, вдержувати тісні особисті зв'язки з якнайширшим колом осіб у тих чужих країнах і вести інформаційно - пропаґандивну роботу незалежно від вузьких бюджетових меж, — ці суто матеріяльні причини свідчать також проти професійних дипломатів, себто урядовців, зданих на свою заробітну платню.

Таким чином Президент і державний департамент мусять оглядатись за „аматорами", себто за здібними й багатими одиницями з-поза урядового апарату, і призначати їх на керівні становища репрезентантів Америки в чужинецьких країнах. Це вже дало деякі добрі висліди. Американські часописи вказують особливо на Елсворта Бункера, який репрезентував ЗДА в Арґентині й Італії, а тепер є амбасадором в Індії, на Дейвіда Бруса, який є амбасадором у Західній Німеччині, на Клер Бут Лус, що такими світлими літерами записалась під час своєї праці в Італії. Проте, час від часу таки виринають сумніви, чи кожний вибір такого „аматора"-дипломата правильний.

Останній шум у зв'язку з цим зчинився із призначенням багатого бизнесмена з Огайо, Мексвелла Г. Глука, амбасадором до Цейльону. Сам він признався, що не думав про таке становище і не старався за нього, а призначення, яке дістав, було для нього несподіванкою. І він не думав спеціяльно приготовлятись, коли його викликано під кінець минулого місяця на переслухання до сенатської Комісії для закордонних зв'язків, яка знайомиться з кандидатами на амбасадорів, що їх пропонує Президент. І ось під час того переслухання виявилось, що кандидат на амбасадора до Цейльону не знав, хто там тепер є прем'єром, не вмів правильно вимовити прізвище Джавагарлала Неру, прем'єра сусідньої з Цейльоном Індії, і що взагалі його відомості про південь, південний Схід Азії та про всю Азію — дуже обмежені. У ході переслухання Мексвелл Г. Глук признав, що він пожертвував був під час останньої виборчої кампанії поважну суму на фонд Республіканської партії. Демократичні речники, включно з колишнім кандидатом на президента, Адлеєм Стівенсоном, використали цей факт для гострих атак проти теперішньої республіканської Адміністрації, що, мовляв, фаворизує партійних жертводавців, нагороджуючи їх державними посадами, на які вони не мають належних кваліфікацій.

Державний секретар Джан Фостер Доллес, як і сам президент Айзенгавер, виступили з палкою обороною названого діяча. Мовляв, це людина дуже розумна, освічена, енерґійна, з високими товариськими прикметами, ясним розумом і великою доброю волею. І тому, хоч він тепер і не знає багато про країну, до якої має їхати як репрезентант ЗДА, проте напевно швидко опанує всі потрібні інформації і буде відповідною людиною на відповідному місці. Доллес дав два інші арґументи: поперше, мовляв, пожертва на партійний фонд не дискредитує ніякого кандидата, так само, не дискредитує його власний масток і признавали це у своїй практиці не тільки республіканська, але й демократична Адміністрації. Подруге, казав Доллес, нема чого докоряти Глукові, коли він не знав, що прем'єром Цейльону є Соломон Вест Риджвей Діяс Вандаранайке, людина з таким „трудним" ім'ям. Сам цейльонський амбасадор у Вашингтоні С. С. Гуневерден у деякій мірі потвердив слова Президента і державного секретаря, бо коли він зустрівся на довшій розмові з новопризначеним американським амбасадором, то цей знав уже чимало подробиць про його країну і зробив на нього дуже добре враження.

Очевидно, не можна протягом днів чи тижнів вивчити якусь країну, її історію, культуру, економіку, не можна пізнати її народу, нуртуючих в ньому течій та всіх його проблем. Це стосується тим паче до таких молодих держав, як Цейльон, який тільки у 1948 році дістав свою державну незалежність і якого 8,500.000 населення — це різномовні і різновіровизнаневі племена із складними взаємними впливами з сусідньою Індією. Сам державний секретар Доллес заперечив, начебто позиція амбасадора в Цейльоні була другорядна, бо — мовляв — в сучасному міжнародному світі нема взагалі маловажних позицій, так тісно всі вони між собою зазублюються. Нинішній прем'єр Цейльону з таким трудним для чужинця прізвищем — це адвокат, абсольвент Оксфордського університету в Англії, який провів переможну кампанію проти свого попередника, прозахіднього прем'єра Джона Каталявалі на чолі так званого „народного фронту", до якого втягнув і комуністів. Прийшовши до влади в квітні минулого року, він включив двох комуністів-троцькістів до свого уряду і нав'язав дипломатичні взаємини з Москвою та Пейпінґом. Але, проголосивши „невтральність", заявився рішуче проти виступлення Цейльону з Британського Коммонвелту, Цейльон прийняв активну участь в Комісії Об'єднаних Націй для обслідування подій на Мадярщині з гострим осудом Совєтського Союзу і приймає допомогу від З'єдинених Держав. Він заявляє, що його соціял-демократичні реформи на Цейльоні — це „найкращий антидот проти комунізму". Все це настільки замотані справи, що на пізнання правди треба чужинцеві чимало часу і терпцю.

І тому дійсно було б краще, коли б на такі становища йшли люди з належною попередньою фаховою підготовою. Але — як погодити це з фактом, що Конґрес постійно зменшує бюджет державного департаменту і не бере собі до серця, що, напр., американський амбасадор в Лондоні дістає для себе і свої видатки кругло на 40.000 долярів річно меншу винагороду як англійський у Вашинґтоні, а 27.500 долярів його особистої річної платні — це акуратно стільки, скільки коштує прийняття для американської громади в Лондоні щороку в дні 4 липня! Таким чином тепер є 12 „політичних", чи пак „аматорських" амбасадорів ЗДА за кордоном, людей головно з бизнесового світу, дуже заможних. Але, якщо не всі вони без винятку — то величезна їх більшість — це добрі амбасадори, які вчаться на помилках своїх попередників, інколе й професіоналів, а не „аматорів". Американська преса вдоволена з „справи Глука", бо ця „справа" актуалізувала проблему американської дипломатичної репрезентації і допомогла вияснити чимало її труднощів.

ГРІХИ „АНТИПАРТІЙНОЇ ГРУПИ"

Промовляючи 15 липня на ленінградському заводі „Большевик", маршал Жуков сказав: „Антипартійна група виступила проти поширення політичних, господарських і законодавчих прав союзних республік, видимо не бажаючи розставатися з правами, що їх вона тримала в своїх руках коло тридцяти років. Не знаючи становища на місцях, вони не вірили, що наші братські республіки зможуть без їхнього „мудрого" керівництва правильно вирішувати свої внутрішні справи".

Жуков перший ужив вислову про поширення політичних прав. В постанові ЦК проти Молотова, Маленкова, Кагановіча і Шепілова, а також і в усіх інших документах, говориться лише про господарські, культурні та законодавчі права республік. Щоправда, в цих заявах підкреслювалось, що реформи мають не лише господарсько-практичне, але також і політичні значення, бо усувають недовір'я між народами і скріплюють СССР. В совєтській термінології вислів Жукова про політичні права республік є новиною. І напевно є він не його особистим і випадковим висловом, а відображенням політики партії.

У конфлікті між групою Хрущова і „антипартійною групою" важливу ролю грає національне питання. 18 липня „Известия" надрукували редакційну статтю п. з. „Велика сила ленінської національної політики". У цій статті оповідається про розбіжності в національному питанні, які привели до перевороту і перемоги Хрущова. Стаття ясно показує, що Маленков, Молотов і Кагановіч обстоювали російсько-імперіялістичну концепцію. „Известия" заявляють: „Виступаючи проти розширення прав союзних республік у ділянці економічного та культурного будівництва, фракціонери тим самим робили замах на міцність дружби народів нашої країни… Перебудова управління промисловістю і будівництвом, створення економічних районів раднаргоспів значно поширили права союзних республік зміцнили їх суверенітет… Виступаючи проти поширення прав союзних республік, антипартійна група робила замах на основи ленінської національної політики і особливості різних націй. А якраз поширення прав союзних республік і дає можливість найбільш повно і різносторонньо враховувати особливості всіх націй, без чого неможлива рівноправність народів".

„Известия" дають знати, що в національній політиці група Хрущова керуватиметься ленінською вказівкою про те, що „лише велика увага до інтересів різних націй усуває ґрунт для конфліктів, усуває взаємне недовір'я…"

Група Хрущова ще не встигла виразно сформулювати практичних заходів у своїй національній політиці. В цьому напрямку вона діє не з доброї волі, а під великим тиском поневолених народів. Одне ясне, що до національної проблеми в межах „соціялістичного табору" Хрущов виявляє велику чуйність. А відносини між російським народом і всіми іншими народами „соціялістичного табору" такі заплутані й такі забріхані, що потрібно чимало часу, щоб у ці відносини внести ясність.

В недалекому майбутньому ми будемо свідками неминучих змін у відносинах між народами комуністичного табору. Вже тепер наявні такі познаки: припинено в совєтській пресі критику ревізіоністів і „національного комунізму" в сателітах, припинено лайку проти „буржуазних націоналістів" (хоч це не значить, що Москва змінила до них своє неґативне ставлення), дозволено українській інтеліґенції критикувати практику національної політики Кагановіча, припинено звеличування росіян, як провідної і найвидатнішої нації в СССР, одночасно підкреслюється боротьбу Леніна проти великодержавного (російського) шовінізму, різкіше підкреслюється в пресі рівноправність народів. Голова совнаркому Узбекістану, Камалов, в „Известиях" (26 липня) пише: „Усі багатства республіки, її економіка знаходяться в руках народу… В нашому Союзі не на словах, а на ділі кожна республіка користується невід'ємними суверенними правами".

Група Хрущова в національному питанні в першу чергу робитиме подачки, які матимуть значення більше ефектовно - пропаґандивне, ніж практичне. Наприклад, бачачи протиросійське наставлення народів, Хрущов висуває наперед неросіян. На святкування роковин незалежности Польщі Москва вислала до Варшави делеґацію діячів культури. В цій всесоюзній делеґації не було ні одного росіянина. Склад її був такий: керівник делеґації Литвин (голова українського Товариства культурних зв'язків з закордоном), композитор Мураделлі, учений-архітект Коллі, український письменник Дмитерко, Антонік (білорус), Цибенко (декан філологічного факультету Московського університету) і Середа, завідувач відділу країн Східньої Европи ВОКС'у (Всесоюзне товариство культурних зв'язків). Так само в недавніх переговорах з Тітом в Румунії з совєтського боку головними особами були Хрущов, Мікоян, Куусінен.

Л. Лиман

БОРОТЬБА ЗА ІВАНА ФРАНКА

Минулорічний ювілей Івана Франка висунув кілька питань, що ще довго будуть обговорюватись на безперечну користь франкознавства. Проте, навіть чисто фахова дискусія неможлива у підсовєтській Україні, де літературознавство ще й досі не може відхилитись від згори накресленої лінії. Яскравий приклад цьому — напад на проф. М. Пархоменка за те, що цей літературознавець відважився ствердити, що Франко не був автором твору „Папі в альбом". Напад на М. Пархоменка був опублікований у квітневій книжці львівського журналу „Жовтень" за цей рік й підписаний сімома прізвищами доцентів, кандидатів філологічних наук та письменників.

Виступ проф. Пархоменка пройшов би з меншим відгуком, але блюстителі чистоти безбожництва в науці були насторожені гучними святкуваннями франківського ювілею на еміґрації. У згаданій статті, що має заголовок „На захист атеїстичної спадщини геніяльного сина народу", читаємо: „Буржуазні українські націоналісти понаписували пашквільні статті і книжки, у яких спотворюють образ великого сина українського народу…" Зокрема, автор статті нападає на преосвящ. сп. Костянтина Богачевського за його статтю „Останні дні життьової подорожі Івана Франка". Львівські автори добачають „потік злоби й ненависти до І. Франка як революційного письменника, що йде з табору реакції".

Отож, минулого року, на заключному засіданні наукової сесії Львівського університету, присвяченої ювілеєві Франка, виступив з кінцевим словом завідувач катедри російської літератури проф. М. Пархоменко. „Він заявив, що у двадцятитомовому виданні творів Івана Франка допущена фальсифікація. Такою фальсифікацією М. Пархоменко об'явив твір Івана Франка „Папі в альбом"… Ця заява, зроблена несподівано й з претенсією на „відкриття", викликала в присутніх глибоке здивування, оскільки вчений заперечував авторство Франка голослівно, без будь-яких натяків на докази. Чи не краще було б М. Пархоменку висловити свої думки в такій формі, яка б дозволила їх заперечувати, а не користуватися для цього офіційним заключним словом при закритті конференції?"

Автори статті твердять: „У нас немає жадного сумніву в тому цілком закономірному факті, що за два дні до смерти, 26 травня 1916 року, І. Франко продиктував (писати він уже не міг кілька років) своєму особистому секретареві М. С. Колодію гнівну сатиру, свою лебедину пісню — „Папі в альбом".

Примітивність цього твору й неясні обставини його постання насували цілком зрозуміле припущення про фальсифікат.

Проте, автори рішуче збивають припущення декого з літературознавців, що цю сатиру написав М. Колодій у 1946 році, приписавши її Франкові.

Спираючись головно на спогадах М. Колодія, автори твердять, що, коли зараз же після смерти Франка М. Колодій заніс до редакції „Українського Слова" свою статтю „Останні хвилини Івана Франка", в якій згадувалося і твір поета „Папі в альбом", редактор категорично відмовився видрукувати її, аж доки згадка про поему не була викреслена.

Про цікавий факт розповідає також б. військовий кореспондент Олександер Гуторович у нарисі „Останній день життя". Гуторович оповідає, що 27 липня 1944 року, коли червоні війська взяли Львів, упав друг Гуторовича. Його застрелив німецький автоматчик, що засів на горищі одного будинку. Будинок неґайно був оточений. Гуторович далі пише: „Я зупинився на ночівлю в будинку навпроти. Старик із свічкою люб'язно запропонував мені своє старовинне ліжко, але я відмовився і ліг поруч на дивані. Однак, заснути я не міг і розговорився з стариком. Він виявився особистим секретарем письменника Івана Франка — Мар'яном Семеновичем Колодієм… Я попросив… щонебудь розповісти з життя Франка. Він охоче розповідав, а я записував".

О. Гуторович тоді ж переписав поему „Папі в альбом" і пізніше передав цей текст в Інститут Літератури АН УССР.

За авторство Франка висловились, зокрема, чеський літературознавець М. Неврлі та акад. М. Возняк.

Безперечно, мовно-стилістичні особливості дають підставу врахувати цей твір у спадщину Франка. Одначе, справа ще далеко не вияснена і дискусія серед франкознавців про цей твір дуже потрібна. Така дискусія може відбутись на еміґрації, — ані у Львові, ані в Києві її не допустять. Бо досить було проф. Пархоменкові висловити свій сумнів, як опоненти ставлять його на одну дошку з „ворогами народу" і, якщо проф. Пархоменко не поспішить покаятися, доля його буде сумна. Широко розтрублена закордоном „відлига" ще не заглянула до Львова.

Автори, відстоюючи „атеїстичну спадщину" поета, так закінчують свій виступ: „…ми в інтересах істини не можемо оминути й тих фактів, з якими зіткнулася наша суспільність… коли люди, які вивчають і трактують творчість Франка з позицій радянського народу… висловили твердження, які об'єктивно ллють воду на млинове колесо ворогів. Таким фактом була бездоказова, голослівна заява професора М. Пархоменка про підробку поеми „Папі в альбом", з якою ми ніяк не можемо погодитися".

Публікації, що вийшли минулого року на еміґрації поважно захитують офіційне твердження совєтського франкознавства про Франка-атеїста.

І. К-ний

ЧИ НА ЗЕМЛЮ НІЧ…

Чи на землю ніч спадає темна,
Чи зоря ранкова день віщує,
Думаючи думу потаємну,
Під вікном у мене клен шумує.

А берези через огорожу
Перегнулись,
віттям посплітались,
І ніяк збагнуть вони не можуть,
Що із кленом
буйнолистим сталось.

Як струна бринить в душі у мене
Тихий смуток.
Сяють зорі чисті.
Е цей погожий вечір
з мого клена
Облетіло перше жовте листя.

НАТАЛЯ ВАЩУК

Дмитро Галичин

ДВА РОКИ ПРАЦІ УККА

ЗВІТ НА РІЧНИХ ЗБОРАХ КРАЙОВОЇ РАДИ УККА 1-2 ЧЕРВНЯ 1957 р.

(4)

В ОБОРОНІ В'ЯЗНЕНИХ У КОНЦТАБОРАХ СССР

В обороні в'язнених у концтаборах СССР ми використали передане сюди Звернення Українських Політичних В'язнів. Ми вважали, що це Звернення матиме значення для справи організування акції в їх обороні, бо воно автентично підтверджує заперечуване Москвою існування таборів примусової праці. Ми влаштували в Ню Йорку пресову конференцію для американської преси і на ній з'ясували цю справу.

Окремо включив Український Конґресовий Комітет Америки в плян своїх політичних акцій страхітливе вимордування 500 українських жінок в Караґанді.

В ОБОРОНІ ЖЕРТВ МОСКОВСЬКОГО СТРАХІТТЯ

Ніколи не забудеться страхіття примусової репатріяції, що завдала стільки горя, мук і смерти багатьом з наших людей. Пам'ятаємо, що писалося тоді в американській пресі (для прикладу: журнал „Лайф" з 29 вересня 1947 р.), що говорилося тоді в Палатах Конґресу, в парляменті Канади.

Не диво, що наші — й інших народів — нещасні люди, рятуючи себе від неминучої загибелі, подавали невластиві дані про себе, своє походження чи місце свого народження в зізнаннях перед американськими представниками, стараючись про дозвіл на в'їзд до З'єдинених Держав.

Щоб реабілітувати цих людей, які — на підставі конституції чи законів ЗДА — цими своїми зізнаннями провинилися перед американськими приписами, Український Конґресовий Комітет Америки, у співпраці із ЗУАДКомітетом, повів відповідну акцію.

Позитивне, законодавче поладнання цієї справи у висліді наших та інших старань ще не сталося наприкінці останньої каденції Конґресу. Ми переконані, що ця справа буде вирішена в найближчому часі. Покищо не робиться ніяких репресивних кроків у відношенні до таких осіб збоку американської іміґраційної влади.

У СПІЛЬНІЙ БОРОТЬБІ

„Всеамериканська Конференція Поборювання Комунізму" — це організація, що гуртує в собі найбільш впливові й найбільш шляхетні установи Америки. Її мета — проголошена в її назві. Значення її для справи нашого народу — очевидне.

Український Конґресовий Комітет Америки належить до складу цієї важливої організації, є, зокрема, спонзором її офіційного видання: „Freedoms Facts".

В річних її зборах, що відбулися в роках 1955 і 1956, ми взяли активну участь окремою делеґацією та окремою доповіддю.

В 1955 р. в Шикаґо ми влаштували для делеґатів американських організацій велике прийняття, під час якого, в гурті 200 гостей, наші делеґати мали нагоду й змогу у промовах та розмовах з ними висвітлювати українську справу та нав'язати нові зв'язки.

Про успіх цієї нашої гостини свідчить подяка проводу цієї організації й окреме письмове признання її для Українського Конґресового Комітету Америки.

З'ЄДНУВАННЯ ПРИЯТЕЛІВ УКРАЇНИ

Кожний нарід і кожна країна дбають про те, щоб мати в інших народів, в інших країнах, у всьому світі, друзів, приятелів, прихильників. Для цього твориться спільні об'єднання, спільні установи, товариства, влаштовується відвідини, з'їзди, виставки, імпрези, на цю справу видається поважні фінансові засоби. Зрозуміло, що ця справа має особливе значення для народу, що змагається в боротьбі за свої права, за своє визволення.

Український Конґресовий Комітет Америки повів підготовну акцію для створення Товариства Американців — Приятелів України.

Незалежно від того підтримав таку ж акцію українців у Голляндії, Еспанії й Португалії.

МОБІЛІЗУВАННЯ СИЛ

Ініціятивою й старанням Українського Конґресового Комітету Америки створено Американську Конференцію для справ народів під совєтами. Головою Конференції є представник Українського Конґресового Комітету Америки. На окремій нараді у Ню Йорку представники окремих національних груп подали свої декларації. Після цього влаштовано пресову конференцію для кореспондентів американської преси.

Український Конґресовий Комітет Америки взяв участь у створенні Конференції Американців Центрального і Східнього Европейського Походження і своїм представником увійшов у керівництво Конференції.

Безпосереднє значення існування й праці цієї Конференції полягає для нас вже сьогодні в тому, що ця, наприклад, Конференція започаткувала акцію оборони інтересів тих громадян Америки, які — не бувши ще ними — були пошкодовані нацистським режимом.

У склад спеціяльної комісії для таких справ входить теперішній правний дорадник Українського Конґресового Комітету Америки.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Яр. Рудницький

ПРО ПОЕТА, ЩО БУВ ЗАКОХАНИЙ У ЖИТТЯ

(В 20-річчя смерти Б. І. Антонича)

В липні 1957 р. минуло рівно 20 років з дня смерти Богдана Ігоря Антонича (1909-1937), одного з найзамітніших поетів-ліриків міжвоєнної доби. Антонич був справжній поет із Божої ласки, ерудит у повному цього слова розумінні, невтомний робітник пера та палкий звеличник життя. Його вірші — це передусім мистецький супровід для багатогранного, нервового модерного життя, зокрема — українського життя. Визначаються вони глибиною й ширінню думки, тугою за нездійсненим, роздумуванням над собою, над своїм життям.

Коли поет пізнав, що — „кожного серце окремий с всесвіт", і що „на минулого й майбутнього раменах повішено, мов плахту, долю нашу", що „ми — ланцюга поодинокі звена, ми — відтинок малий із стрічки часу" — відтоді, мов на фотографічній плівці, він старався закріпити в віршах усе, що чув і бачив, що пережив і передумав. А любив він те життя, таке різноманітне, життя, що й біль дас, і щастя, і красу, і — сум і горе"...

І полилася правдива поезія, пішли один за одним вірші, різнородні змістом, як різнородне було поетове довкілля (те близьке, й те далеке), забарвлене його уявою, перетоплене в передумуваннях:

Дочасности красо незглибна!
Невже ж тобою не п'яніти?

(„Три перстені")

Поет шукав тієї краси скрізь: у природі („Праліта", „Замок", „Ліс" і ін.), у спорті („Бронзові м'язи"), у спогадах із дитячих літ на Лемківщині — вужчій своїй батьківщині („зелена елегія", „Три перстені", „Елегія про співучі двері" і ін.), у святкових настроях („Різдво", „Коляда"), в національному захопленні („Слово до розстріляних"), у воєнних справах — („Колискова", „Слово про чорний полк"), у здобутках техніки („Подорож літаком"), у місті („Гірка ніч"), то знову на селі („Село"), чи врешті у книжках („Над книжкою поезій", „Вірш про вірш" і інші).

Взагалі щодо різнородности змісту, щодо всебічности порушуваних справ, то ледве хто з сучасних українських поетів міг би зрівнятися з Антоничем. Та він не засклеплювався тільки в рідних справах, торкався і всесвітніх. От, напр., недавня війна в Абесинії знаходить відгомін у його „Слові про чорний полк" — де він по-мистецькому змальовує жорстоку прогру абесинців:

Об слово дзвонить слово — кусні бронзи віщі. — Співаю, [не кляну
Розгромленим полкам, пощербленим рядам, потрощеним когортам!..
Зоріє. В відвороті полк. Анабазис під небом африканським.
Ліс вбитих в небо списів коле місяць, кров руда тес із нього,
І ебеновий вождь з сережкою зорі у вусі, спів поганський
Жбурнувши в хмари, наче визов, прокляне поразки бога [злого.
Немас ласки — і баґнети грузнуть в тіло, мов плуги [в чорнозем...

Або громадянська війна в Еспанії та геройська оборона Альказару:

...Війна злочинна, братогубна. Сонце ранене кривавить:
Незламна тисяча обранців здавлює в серцях розпуку.
Б'ючись, хто зна, чи не із друзями недавніми віч-на-віч...
На морі полум'я міцне судно — незламний Альказар
В тюльпанах тисячі експльозій, в квітах зрослих з динаміту,
В короні із картечів, очервонений, сповитий в жар
На наших ось очах проходить прямо з дійсности до міту.
В росі вогненній мис мармурово-кам'яне обличчя,
Щоб дати ще одне свідоцтво людській тузі за величнім.

Справді, немов багатострунна арфа, був Антонич — поет, арфа, що відгукувалася піснями на кожночасний подув життя. А таких подувів було — як сказано — багато. Це щодо змісту.

Щодо форми Антоничевих віршів, то тут треба піднести в нього передусім його стиль (спосіб вислову) і мову. Стиль його — повний гнучких і нових порівнянь, часом незвичайних, — визначається свіжістю й образовістю. Це можна запримітити вже хоч би в наведених вище кількох уривках його поезій. Антонич був незвичайно вразливий на зорові явища. Тому в нього багато барв і світла. У початкових віршах він використовував дуже часто звукову подібність і широко послуговувався слуховими враженнями. За зразок цього може правити опис осени („Вітражі й пейзажі"), цікавий з уваги на прикметну для Антонича алітерацію й довільність ритму:

Дозрівають довгі дні, як ярі яблука,
лине листя з лип,
плине воза скрип.
В яслах яру ясний ястер ятрить яструба...
П'яне піяно на піяніні трав
Вітер раграв.
Стають дні все менші, нерівні,
піють поночі півні,
ости, осокори,
рій ос,
і ось
вже осінь
і
осінь
інь
нь

Це не безглузда футуристична забавка в поезію, а дійсно продуманий і слухово відчутий вірш, що створює в читача відповідний настрій у зв'язку з завмиранням природи восени.

Але є в Антонича вірші скромніші, простіші щодо форми. Ось, напр. „Лист":

На клаптику паперу
Рука напише слово
Коротке: прощай,
Хоч тьмяні очі знову знову
Обіцюють солодкий
Одчай.
На клаптику паперу
Рука напише, тремтячи,
Що тісно двом серцям
На світі
Широкому.

Мова Антонича визначається незвичайною чистотою, він про неї дуже пильно дбав, він її раз-у раз дуже сумлінно зглиблював і вивчав. Є в нього добрі й літературні наголоси, є багато цікавих і сміливих новотворів. Антонич мав те, що називають загально „мовним нюхом", тобто вмів відчути всі відтінки поодиноких слів чи зворотів і ними відповідно користуватися. Воно й не диво — Антонич був і мовознавець.

Богдан І. Антонич

* * *

Антонич не творить сам собою якогось певно з'ясованого напрямку в письменстві, його не можна вбгати в якусь одну літературну клітку. А все ж за короткий час, бо всього п'ять років, він збагатив українську літературу чотирма збірками дійсно цікавої й цінної лірики — чутливої поезії („Привітання життя", 1931, „Три перстені", 1935, „Книга Лева", 1936). Після його смерти вийшли недруковані його поезії двома збірками: „Зелена Євангелія" — 1938, і „Ротації" — 1938).

Крім віршів Антонич пробував свого пера в ділянці перекладів, повісти, драми: — не була йому чужа ні літературна критика, ні літературознавство. Він завжди визначався бистротою ума, цікавим і своєрідним підходом до справи й мовчазною здержаністю, беручи участь в дискусії. Але те, що сказав чи написав, готов був боронити до загину.

У своєму домашньому житті мав мало часу на товариські зв'язки. Їм присвячував, здебільшого, полудневі години, коли заходив до редакцій літературознавчих журналів, в університет чи до знайомих.

Творив синтетично, себто — передумував наперед цілість і щойно тоді брався за перо, опрацьовуючи дуже дбайливо всі подробиці. Творив, здебільша, в досвітніх годинах, між 3-6 год. вранці, опісля клався на відпочинок, а від 10-12 год. працював, читав, учився. В полудне звичайно виходив, а по обіді і ввечір продумував багато, чи перевірював, вигладжував свої вірші. Був незвичайно великим педантом в особистому житті, й упертим систематиком у праці.

Між товаришами (мав їх дуже небагато) мав велику повагу й тішився прихильністю за щирість та зрівноваженість.

І саме тоді, коли в розцвіті віку збирався до найвищого лету, саме тоді, коли українське суспільство ждало від нього нових „брил вірша", — його не стало у живих... Помер передчасно в 1937 році у Львові.

Зійшов передчасно в могилу талановитий бард молодої української поезії, правдивий мистець із Божої ласки. Вже від давніх літ українська література й культура не потерпіла такої великої втрати, як у 1937 р.

Іван Франко й Нобелівська нагорода

Мало хто знає, що І. Франко був першим кандидатом-українцем до нагороди Нобеля в 1916 р. разом з такими письменниками як А. Франс, Р. Роллян, Ю. Брандес, В. Бржезіна-Єбави й ін. Під час свого перебування у Стокгольмі проф. Яр. Рудницький з Вінніпеґу, переглядаючи архіви Королівської Шведської Академії, зокрема Нобелівського комітету, знайшов цінні матеріяли щодо заходів у справі признання нагороди Нобеля І. Франкові. Ці матеріяли будуть опубліковані у збірнику УВАН у Канаді п. н. „Франкіяна на Заході". Проф. Рудницький відбуває, як відомо, студійну подорож по Европі, субсидійовану Канадійською Радою Гуманістичних Дослідів в Оттаві і ЮНЕСКО в Парижі.

ГУМОРИСТИЧНІ ВІТАМІНИ МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА

— Чи ти читав фейлетон Ікера в „Свободі" про нову книжку Миколи Понеділка*), де пишеться, що ці гуморески — це „правдиві й не фальшиві таблетки гострого дотепу, добросердечного гумору і безжурного настрою?

— Читав. Ікер написав правду про цю нову і першу книжку М. Понеділка, появою якої він скромно відзначає аж два ювілеї — десятиріччя своєї літературної гумористичної творчости і 35-річчя свого життя. Та, може, знайдуться й такі, які не схочуть повірити на слово Іванові про його друга Миколу.

— То нехай читають Миколину книжку. Знайдуть в ній всі, давніше друковані, його гуморески в різних періодичних виданнях (найбільше їх друкувалося в „Свободі"), а також і нові, ще досі не друковані.

— Та не всі читачі погодяться з тобою. Деякі з них скажуть, що з гуморесок Понеділка не можна аж так сміятися, щоб притримувати живіт з обережности, щоб він не тріснув. Але автор міг би їм відповісти на те так: „Пишучи гумореску, я хотів не лише розвеселити читача (хоч це є великою частиною моєї цілі), бо я бажав ще, щоб той читач ще й подумав трохи над моїм твором".

— Вдумливий читач буде думати над кожним прочитаним твором.

— Це так. Але є й такі читачі, які читають книжку тільки на те, щоб швидше проходив час, і не дуже філософують над тим, що читають.

— Воно не так то легко писати гуморески, бо в гуморесках висмівається людські слабості, в тому і слабості читачів, а це не завжди людям до вподоби. На останньому Міжнародному Конґресі Гумористів визнано за найкращу таку дефініцію гумору: „Гумор — це така незрівняність, яка змушує нас до сміху з самих себе і з довколишнього світу та змушує нас призабути, що в нас немає нічого, що спонукувало б нас до сміху".

— Залиши цю бистроумну гумористичну філософію, якої не зрозуміє той читач, який бажає легкої лектури. Говорім про Понеділкову книжку.

— Між Понеділковими гумористичними „вітамінами" є 28 піґулок з життя наших і ненаших людей „по цей бік океану" і 22 піґулки з „потойбічного" життя, це значить з-поза залізної заслони.

— Варто б порівняти ці дві групи творів і ствердити, як автор ставиться до своїх героїв, які живуть в добробуті в вільному світі, і як він трактує тих, що змушені на життя „під сонцем" різних комуністичних диктаторів.

— В гуморесках з „поцейбічного життя" сильна сатирична нотка. Автор висміває несуспільні звички людей, які, живучи в достатку, зовсім позабули про тих, що бідують на вигнанні в Европі (Добродій „Н"), або потребують допомоги таки тут („Жертводавці").

— Очевидно, що такі твори можуть не сподобатися багатьом нашим людям, які мусіли б сміятися з себе самих, як це виходить із наведеної дефініції гумору.

— Читач напевно не буде їх брати на свою адресу, бо ж кожна людина вважає себе за найчеснішу в світі. Не образяться і читачі тоді, коли читатимуть гумореску „Наукова дискусія", бо там з однаковою „симпатією" змальовані „професор Реп'ях" і „доктор Карлючка". Карлючка „викладав в неповносередній школі фізкультуру і титул професора одержав лише на еміграції в Мюнхені, бувши керівником одягового магазину в таборі". *А „Реп'ях завідував колись харчівнею біля Львова і титул професора йому подарували, коли був два тижні культурним референтом у Бременському переходовому таборі".*

— Це знаменита сатира на наш партикуляризм і на наших „мовознавців". Один одного критикує за непоправну мову, але один вживає слова „дзєнкую", а другий „спасіба".

— В підсовєтських гуморесках М. Понеділок показує українських людей (не підбрехачів окупантам!), які не помирилися з наїзником і, як тільки можуть, сміються з нього. Ось колгосп „Цвітуче життя" має наказ „ввесь одноденний удій молока відправити в сусідній район для з'їзду агітаторів". Але для цього бракує бочок. Дід Мусій привіз молоко в „старих бочках, що аж поцвіли від давности". З того не є вдоволені *агітатори, але дудусь відгризається так:* „Поцвіли. Що ж тут дивного, що поцвіли? Коли совєтське життя цвіте, то чому бочкам не можна? Сказано — цвітуще життя — значить на всіх фронтах цвітуще..."

— Те саме робить і галицький селянин із-під Стрия в „Будинку відпочинку", який говорить про „щасливе життя", але при кінці заявляє, що „вже нема своїх спогадів, були, але тепер краще не згадувати".

— І такі всі герої з-під комуністичної окупації. В них українська людина колючим словом виявляє свою „любов" до р о сійсько-комуністичного режиму. „Вітаміни" М. Понеділка, — це гуморески не тільки для відпочинку, але й для розуму. Це гуморески про два світи, які є розділені океаном, але є об'єднані любов'ю автора до української людини, яка і тут і там мріє про *волю своєї поневоленої країни.*

— А щоб ти сказав про чисто формальні засоби їхнього автора?

— Не всі ці гуморески є на однаковому рівні. Гадаю, що над деякими автор не попрацював стільки, скільки треба, бо спішився віддати їх до друку. Але автор ще молодий і він зможе ще попрацювати над цим своїм жанром, який є тільки однією формою творчости Понеділка. Автор має готову збірку оповідань і вже пробував своїх сил в драматичній творчості.

— Ніхто не сумнівається в здібності автора „Вітамінів"...

— Це правда. Але один великий письменник сказав, що здібність, це тільки 10 відсотків його успіху, а 90 відсотків — це його працьовитість.

Л. Луців.

* **Микола Понеділок. Вітаміни.** Гумористичні образки по той і по цей бік океану. Видавництво Ю. Середяка, обкладинка і рисунки в тексті роботи Бориса Крюкова. Шкіц автора — роботи німецького маляра Тшерна. Буенос Айрес, 1957, ст. 320.

Микола Щербак

ОСТРІВ ШЕЛТЕР
(SHELTER ISLAND)

Молодому інж. О. Дончукові, першому поселенцеві-українцеві на острові Шелтер, Н. Й.

Зарослі мохом зеленаві кругі
Та ще водою вирізьблена рінь.
Тут індіяни мали свій курінь
І слухали, як хвилі б'ють ревугі.

На горах буки та дуби могугі
Розкинули на спраглу землю тінь,
А над водою крають височінь
І все ґатують риб ґайки співугі...

Нема і сліду давніх індіян,
Як в Україні древніх деревлян,
І ватажок до зброї не скликає.

Лиш океан гойдає кораблі,
Та буйнолисті буки на землі
Шумлять, як пісню, що життя безкрає!..

Липень, 1957.

М. Скала-Старицький прибув знову до ЗДА

Цього місяця приїхав до Ню Йорку відомий наш співак, перший тенор Королівської Опери в Брюсселі Мирослав Скала-Старицький.

Під час свого перебування на американському континенті М. С. Старицький (Міро Скала) дасть кілька виступів. Першими будуть слухати гарного співу нашого артиста українці торонтонської громади. В репрезентаційній залі Мессей Гол в Торонті виступить Міро Скала 15 вересня з новою програмою українських та клясичних пісень.

Українська громада Ню Йорку мала нагоду насолоджуватися високомистецьким виступом М. Скали-Старицького в 1955 р., але віримо, що й цим разом наш правдивий тенор не погордить Метрополісю та пригадає нам красу свого джерельно-свіжого голосу.

М. Скала-Старицький

Акомпаньямент спочиватиме в фахових руках молодого нашого композитора д-ра Ігоря Соневицького. Про фахову підготову концертів дбає українська фірма АРКА в Ню Йорку.

ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР

(У 180-ліття трагічної смерти Максима Березовського)

У плеяді видатних діячів української культури, що своєю творчістю високо запрезентували наші мистецькі здобутки і здобули признання чужинецького світу, одне з почесних місць належить передчасно загиблому високоталановитому к о м п о зиторові Максимові Б е р е з о вському, трагічна смерть якого, що сталася 180 років тому, започаткувала довгий список наших втрат на культурній ниві.

Короткочасна творча діяльність Березовського, що припадала на чорну добу руйнування останніх решток української державности, вивчена ще недостатньо і сама особа композитора мало популяризована, хоч він і цілком заслуговує на це.

Народився Максим Березовський 27 жовтня 1745 року в Глухові на Чернігівщині. З раннього дитинства відзначався він надзвичайною музичністю і, діставши початкову освіту в глухівській школі, згодом вступив до Київської Духовної Академії, де уважно вивчав стародавні українські співи та почав сам писати музичні твори. Разом з тим у Березовського виявились прекрасні голосові дані співака-баса і нахил до гри на скрипці. Видатні музичні здібності швидко висунули його з-поміж інших учнів, і він незабаром дістав запрошення увійти до Петербурзької придворної капелі. Переїхавши до Петербурґу, Березовський продовжував свої музичні студії під керівництвом придворного капельмайстра, італійського музики Цоппіса.

Вже в цей час розкрились прекрасні зарадки великого музичного таланту цього обдарованого українця, його знамениті здібності до композиції, талант скрипаля, блискучі вокальні дані. Березовського заанґажували до італійської оперової трупи, що виступала при дворі цариці Єлисавети. На виставах він виявив себе як високообдарований співак-соліст.

Слава Березовського все зростала і врешті уряд відрядив його в 1764 році на державний кошт для дальших музичних студій до Італії.

У відомій на всю Европу своїми музичними традиціями Больонській академії Березовський незрівняно поглиблює свою музичну освіту під дбайливим доглядом педагога падре Джіябатіста Мартіні Старшого.

В Італії широко розгорнувся композиторський талант Березовського. Перебуваючи в нерозривному духовому зв'язку з батьківщиною, він пише „Літургію", концерти „Слава во вишніх Богові", „Милість і суд воспою Тобі, Господи" причасні пісні. Їх характеризують бездоганна музика техніка, простота, погодженість слова і музики.

Своїми музичними успіхами композитор здобуває собі в Італії велику славу. Навчаючись в Больонії разом з юним Моцартом, Березовський перемагає його на музичному конкурсі. Ім'я славного українця викарбовують на мармуровій таблиці академії і надають йому звання почесного академіка. Численні інші музичні академії обирають його своїм почесним членом.

З-під пера Березовського виходить в Італії опера „Демофонт", перший в історії музики оперовий твір, що його написав українець. Текстом для опери послужила композиторові одноіменна віршована драма Пістро Метастазіо. Сюжет твору, що висвітлював боротьбу між конанням і обов'язком, у висліді якої моральна сила перемагає пристрасть, композитор вивів у формі клясичної трагедії. Ясна, прозора музика цілком відповідала легким віршам Метастазіо та хоч і носила на собі сліди італійської школи, але була побудована на мотивах української пісні.

Італійська авдиторія захоплено зустрічала оперу „Демофонт" уже під час її прем'єри в 1774 році в Ліворно. Зваживши на те, що тоді в Італії широко розцвітала оперова творчість і виступали з видатними творами геніяльні композитори, такий успіх опери „Демофонт" у вибагливої італійської публіки можна пояснити лише її великими мистецькими вартостями.

Високими музичними якостями позначилась також інша опера Березовського „Іфігенія" на сюжет з античної еллінської мітології. Зі славою видатного музики Березовський іде до Росії. Його непокоять тривожні вістки з України, в якої весь час відбирали решту політичних прав. Композитор сподівався посісти відповідне своєму талanові місце і допомогти батьківщині.

Але прибувши до Петербурґу, він опиняється в атмосфері підступств і інтриг. Бездарні фаворити, що наповняли катерининський палац, боялись появи кожного талановитого мистця, вважаючи його небезпечним для себе конкурентом. Вони обплутали композитора інтригами, наклепами, постаралися усунути його на другорядне становище — знову до капелі, щоб не дати змоги виявити свій великий всебічний талант. Хоч Потьомкін приобіцяв Березовському посаду директора музичної академії, яку він плянував відкрити в Кременчуці, але з цих плянів нічого не вийшло.

Спочатку Березовський не втрачав надії здобути належне становище, спираючись на яке він міг би виступити в обороні поневоленої України. Він розгортає свою творчість головно в ділянці духовної музики. Його прекрасні духовні концерти, позначені творчою оригінальністю та високою композиторською майстерністю, мимо італійських впливів, побудовані на мелодіях української народної пісні та київських церковних співів і розкривають їх автора як справжнього творця питомого українського хорового стилю в духовній музиці. З них концерт „Не отвержи мене" немов відображав страждання поневоленої України і драматичні переживання самого автора, приниженого і невизнаного в ненависній йому російській столиці.

А на Україні творились усе страшніші злочинства. Була знищена Запорозька С і ч. Скасовано всі українські порядки. Вражений усім цим, зневірившись у можливості дістати відповідну до своєї освіти і таланту посаду, не маючи змоги допомогти поневоленому українському народові, Максим Березовський тяжко захворів і, мабуть у вигляді протесту проти зневаги над ним і його народом, у зовсім молодому віці 31 року, 2 квітня 1777 року вкоротив собі життя, ставши як пізніше Артем Ведель, жертвою тієї чорної доби поневолення і започаткувавши своєю смертю довгу мартирологію діячів української культури.

Коли в Росії смерть Березовського промовчали і пам'ять про нього швидко загубилась, то на Заході слава його не загинула. Славний італійський учений Л. Саккеті в своєму нарисі загальної музики, англійський музиколог Стаффорд в історії музики, французький дослідник Феті в „Загальній біографії музик", як і інші визначні історики музики в інших країнах, поруч з великими композиторами Европи згадували й Березовського, відзначали його талант і вклад у всесвітню музичну скарбницю. Треба вірити, що незабаром прийде час, коли спадщина Максима Березовського буде дбайливо зібрана, належно оцінена й виконувана на вільній Україні.

Г. Л.

З мистецького Парижу

БЕРНАР ЛЬОРЖУ

У цьогорічному мистецькому сезоні в Парижі було багато цікавих виставок. Широко коментована виставка найновіших образів Пікассо, прийнята, як завжди, з великою повагою, але без особливого ентузіязму, в травні перша бієннале в Парижі молодих мистців, яка була покажчиком найновіших тенденції у малярстві. А на кінець сенсація! Справжня сенсація — відкриття 25 травня виставки Бернара Льоржу.

Виступи Льоржу мали завжди велику дозу сенсації. Кілька років тому він оголосив маніфест проти абстрактного мистецтва. Він і є в Парижі, як не головним, то найголовнішим опонентом проти впливів Пікассо і Матісса. Цим разом його вістря звернене проти молодих мистців. Не називаючи імени, що це атака проти Бернара Бюфе. — молодих мистців опанувала паніка перед кольором, бо далеко трудніше малювати кольором, ніж чорною, білою і сірою, — пише Льоржу. Малярство чорно-біле — це малярство романтичне, це малярство роману панни Сеган.

Але вістря Бернара Льоржу звернене не тільки проти панівних тенденцій сьогочасного малярства. Цьогорічний його виступ — це протест проти всього. — Я хотів протестувати проти духа замкнености, пише Льоржу, проти торговців образами проти музейних консерваторів, проти всього, що застояне і брудне.

В травні в Парижі чудесні теплі дні. На вулицях повно парижан, на великій Площі інвалідів уставлені каруселі, колеса щастя, лавочки з содовою водою під кольоровими парасолями, будки ворожок — все для розваги і дозвілля парижан. Там розтягнув свою буду і Бернар Льоржу, і парижани, виходячи від ворожки, заходять в сусідні двері і на виставку образів, без великого здивування, бо в Парижі найнезвичніші речі — зовсім природні. Тут і немає незвичних речей.

Барак Льоржу тільки назвою нагадує барак. Це одна з найелегантніше уряджених сьогодні виставок в Парижі, і коштує вдесятеро більше, ніж винайм найкращої галерії. Це дві розкішно уряджені залі, які запроєктував архітект, з малими фотелями, хідниками, неоновим світлом. Але це називається барак, і з цього бараку, за словами Льоржу, має початися новий рух і поворот малярства до його популярного сенсу... ледве чи від цього акту Льоржу галерії і музеї перестануть існувати, і ледве чи від сьогодні малярі почнуть ставити власні бараки. Але думка Льоржу не зовсім позбавлена глузду. Цим він каже, що мистецтво не тільки через надмірний квазі-індивідуалізм, але і через систему галерій, у великій мірі відірвалося від життя і втрачає з тим вже більше контакт.

Це, так би мовити, зовнішній бік бунту Бернара Льоржу. Самеж його малярство — це також бунт. Виставка його носить назву „Масакри в Рамбус". Рамбус — це старий ліс резерват біля Парижу. Там на протязі року підгодовують дичину і всякого роду дике птаство, а восени президент Франції запрошує туди визначних гостей, дипломатичний корпус та інших достойників на лови. І цей ліс вибрав Льоржу, щоб там уставити персонаж своєї драми, що протестує проти людини вбивника. Шармантний стрілець, що націляється рушницею, патетична жіноча постать з нафтовою лямпою в руці, величезна сова, мертвий стрілець, якому кольорові фазани видзьобують язик — це персонаж, а ліс Рамбус — це куліси цього гігантичного образу, який виставив Льоржу біля карусель на площі Інвалідів у Парижі. Це властиво тільки одинокий виставлений образ Льоржу. Решту великої залі заповнюють ескізи до того ж образу, також дуже великі форматом. У другій, де що менший залі виставлені образи малярів Моте і пані Тіссеран, але вони тільки куліси, передусім Моте, що і духом і формою і кольором цілковито під впливом Льоржу.

З цього короткого опису читач, здається, зможе виробити собі загальне уявлення про „Масакри" Льоржу. Цей образ нагадує Пікассову Ґверніку, нагадує кошмари Ґої, нагадує Ґроша, нагадує Босха. В цьому і слабе місце „Масакри". Це сантменталізований (і як би це давно звучало з огляду на майже брутальний підхід) збір різних світоспрямувань, від романтизму до сюрреалізму. Найсильніше місце цього образу в тому, в чому він нагадує тільки Льоржу: майже до брутальности сильний колір, від якого глядач виходить з болем голови. Один відвідувач вписав у книгу гостей: — „Так, це дійсно масакра" маючи на думці очевидно, не назву образу, а саме малярство Бернара Льоржу.

Виставка Льоржу і зовнішньо і внутрішньо — бунт, але не виглядає, щоб цей бунт міг зрушити нашу плянету з її втертого шляху. Якщо її колись щось зрушувало, то не так відвага і голосні декляраціі, які задемонстрував Льоржу, а радше спокійна логіка. І ця виставка залишиться тільки сенсацією, в якій чогось є забагато і рівночасно замало,

Яків Гніздовський

Плякат Льоржу

Осип Залеський

ІВАН ФРАНКО Й УКРАЇНСЬКА МУЗИКА

Соті роковини з дня народження Івана Франка відбилися живим гомоном у всій українській пресі, в цьому й у виданнях підсовєтської України. Цим роковинам присвячене м. ін. дев'яте число літературно-художнього журналу „Жовтень" (за місяць вересень 1956), який виходить у Львові, як орган спілки совєтських письменників України. Є в ньому і статті з музичною тематикою, про які хочу тут згадати.

В статті Івана Франка і музика" насвітлює Станислав Людкевич відношення Івана Франка до української музики та українських композиторів, його працю і значення в ділянці українського музичного фолкльору. Згадує про вплив творів Франка на творчість українських композиторів та аналізує причини чому порівнюючи не багато поетичних творів Франка дістало музичне оформлення. Автор підходить до своєї теми обережно, щоб, як пише, уникнути деяких недооцінок або й перебільшень, в які не раз впадають автори аналогічних критичних нарисів, щоб доказати, що даний письменник був музично обдарований чи музично освічений і тому якраз міг глибоко розуміти чи відчувати музичні твори. „Така настанова ніяк не сприяє піднесенню величі його духа". Стаття Людкевича написана фахово й об'єктивно.

В статті „Він був слугою народу" проф. київської консерваторії М. Микиша подає свій спогад про І. Франка, коли то він, Микита, як учень М. Лисенка, бував у нього на мистецьких вечорах, на яких збиралися найталановитіші діячі української і російської культури. Зрозуміло що Микиші треба було впровадити у кватиру М. Лисенка і діячів культури „старшого брата", яких, як знаємо, Лисенко не дуже то любив. А втім і сам Микиша проговорюється, що ці зустрічі були насичені атмосферою народної творчости і патріотизму, а ненавистю до царського самодержавства (і діячі російської культури цьому потурали?) та що на одним такім вечорі російська поліція заарештувала Лисенка. В 1907 році на одній вечірці були приявні також Іван Франко, Коцюбинський і Леся Українка, яка під час дружніх бесід і суперечок „послалась на вчення К. Маркса і навела ряд цитат, що свідчили про її знання і розуміння основних положень марксистського вчення". Поза тими „реверсами" в честь своїх „босів" згадує Микиша про ювілейні святкування в честь Франка у Львові та про свій виступ на ювілейному концерті в 1913 році зі сольоспівами до слів Франка. На цей концерт приїхав був Микиша з Києва, запрошений львівським комітетом для відзначення ювілею Франка. Григорій Нудьга, кандидат філософічних наук, у статті: „Його пісня живе" пише про праці І. Франка з обсягу українського фолкльору та про його поезії-пісні, зокрема про гимн „Вічний революціонер" та „руських хлопів радикалів". Про найбільш популярну пісню „Не пора" автор не пише, мабуть зі страху, щоб не розгнівати „старшого брата", а тільки згадує, що „безперечно під впливом І. Франка виникла в період революції 1905-1907 *пісня „Не пора"*, що являє собою творчу переробку Франкового вірша" — і напроваджує текст цієї пісні, першу строфу якої подаю: „Не пора, не пора, не пора грубих трутнів на плечах носить! Довершилась робітників кривда стара, нам пора вже на себе робить!"

В журналі поміщена відбитка барельєфу роботи художника І. Зарецького, яка має бути портретом І. Франка, як вказує підпис. Та цей Франко щось зовсім подібний до... Сталіна. І сталінський вус, і сталінське чоло, і сталінський погляд. Тільки вишивана сорочка не сталінська. Постав цей барельєф мабуть в часі, коли Сталін був ще „батьком народів".

У літературно-художньому журналі „Вітчизна" число 9 за місяць вересень 1956, виданім у Києві, є довша стаття Марії Загайкевич під заголовком: „Українська музика в житті і творчості Івана Франка". В цій статті накреслює авторка зв'язки Франка з музичним життям, починаючи участю Івана Франка у шкільних хорах під час його науки в Нагуєвичах, Ясениці Сільній і Дрогобичі, описує його зв'язки з західньо-українськими композиторами, з М. Лисенком, співаком Мишугою, який помагав матеріяльно І. Франкові, щоб дати змогу друкувати його твори, пише про його праці з ділянки українського фолкльору та як збирача народних пісень. Напроваджує думки Франка про значення пісні в суспільному житті народу: „Пісня має у нас в даному моменті не лише артистичне, але і суспільне значення, як один з елементів, що поєднують людей, полегшують їх організацію і співпрацю для цілей народного відродження." Стаття написана на основі численних джерел, які подає авторка. „Реверансів" у сторону сучасного режиму в статті не багато, але є хоча б такий: „Музично-естетичні принципи Франка близькі ідеям радянської музики. Разом з іншими досягненнями передової філософської думки дожовтневого періоду вони відограли і відограють важливу проґресивну роль в становленні і розвитку українського радянського музичного мистецтва". Могла шановна авторка це закінчення статті собі дарувати, бо його як то кажуть, до цілості статті ні пришити, ні прилатати.

В часописі „Новий Шлях" (Вінніпеґ, Канада) ч. 100, з дня 21 грудня 1956 появилася стаття нашого музикознавця Павла Маценка під заголовком: Іван Франко в музиці". В цій статті пише автор про відношення Франка до української народної пісні, про його зв'язки з українськими композиторами та подає доволі повний перегляд музичних творів українських композиторів до поезій І. Франка. Не згадав тільки автор про сольоспіви В. Барвінського (Ноктюрн, сонет) та про композиції А. Рудницького (Пролог до Мойсея). Композиція для хору „Ой, ідуть, ідуть тумани" написана Я. Ярославенком, а не Людкевичем, як подає п. Маценко.

I. Світ

НАРИСИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Під таким заголовком з'явився недавно 1.ий том праці проф. І. Власовського в англійській мові, у виданні Української Православної Церкви в Америці. Має він 265 стр. друку, список митрополитів України, великий покажчик та 46 ілюстрацій. Це є перший том у перекладі з 3-4-томового українського видання, з яких два вже вийшли, а третій в процесі друку. Переклад на англійську мову зробив М. Дяковський з допомогою кількох осіб, прізвища яких згадується у передмові М. Дяковський виконав переклад дуже добре, ясною мовою, що у читача не викликає сумнівів та труднощів.

Кілька слів треба сказати про самого автора. Проф. І. Власовський родом з Харківщини, вихований в священичій родині, закінчив Харківську духовну семінарію (був. колеґіюм, де навчався свого часу Г. Сковорода), а потім Київську Духовну Академію. В 1908 р. виступив із науковою дисертацією на тему „Критика історичного матеріялізму в походженні християнства". Але в тому самому році духовна адміністрація оголосила І. Власовського „революціонером" і тим самим позбавила всякої можливости працювати в церковних установах. Після того проф. І. Власовський переїхав на Волинь, де присвятив себе педагогічній діяльності. Був директором гімназії в Луцьку, а від 1930 р. став брати активну участь в церковному житті Волині. Він є автором чисельних праць на теологічні теми.

Пару місяців тому в Ню Йорку вийшла друком праця Р. Пейна — „Святий Огонь", присвячена Отцям Східньої Церкви. Згадуємо навмисно про цю книгу тому, що вона являє собою ніби передмову до праці проф. І. Власовського — оповідає про розвиток Православної Церкви на Сході, зокрема у Візантії, про її устрій, дух і головне вказує, що відокремлення Західньої і Східньої Церков не зв'язане з якоюсь одною датою, а сталося від самого початку, коли зустрілися різні ментальності і різні розуміння релігійних проблем.

Християнство забарвлене оточенням, в якому воно розвивається. Римський Захід є практичний, леґалістичний, з твердим проводом, пов'язаний єдиною організацією. Східня Церква має багато національних Церков і не так тісно пов'язана в своїй організації. Особливості православія легко пізнаються в творах Святих Отців Церкви.

Неможливо в короткій статті вказати всі важливіші місця цієї гарної праці проф. І. Власовського, бо вона є першою монументальною працею про історію нашої Української Церкви. Автор має багато ориґінальних думок, які не раз випливають перед читачем. Ось на стр. 14-ій, говорячи про Константинопольський патріярхат, він пише: якщо „Церква вживає більше чужого елементу в ієрархії для різних тимчасових цілей, напр. денаціоналізація чи культурного пікорення тієї чи іншої частини своєї пастви, тоді виростає сильніше серед цієї частини прагнення церковного сепаратизму, що найліпше видко в історії Болгарії, Сербії або Румунії... Цей самий процес прийшов до свого повного оформлення в 1917 р. на Україні, хоч московська ієрархія Православної Церкви тоді не хотіла й не визнавала українських аспірацій..." Далі, на стор. 18-ій, автор говорить, що русифікаторська роля Росії в Православній Церкві на протязі XVIII-XX ст. ст. викликала сильну ворожнечу до Української Церкви в 1917 р. Між іншим, ця оцінка цілей московської Православної Церкви збігається з думками відомого американського історика С Латурета в його 7-томовій історії християнства (т. 3 стр. 368).

На стор. 16-ій проф. Власовський говорить, що перші три століття християнства і період Вселенських Соборів „фактично є історією окремих Православних Церков... часткою універсальної Православної Церкви є національна Церква українського Народу, історія якої є предметом цієї праці".

Автор висловлює думку, що в 988 р. з заснуванням київської митрополії, як формальної й канонічної складової частини Константинопольського Патріярхату, і до 1686 року вона можливо чи не одинока з Православних Церков була тісно повязана з життям та призначенням її народу, як нації, після того була фактично підпорядкована Московському патріярхові. „Національний елемент в житті Церкви грав найбільшу ролю, коли державна незалежність народу була втрачена і Україна стала частиною чужих держав, Литви, Польщі та Москові"...

Тут треба додати, що ще в 1767 р. українські, як і грузинські, єпископи не були на списку ієрархів Московського патріярхату, про що свідчить в своїх описах тогочасної Росії англійський посол Г. Макартей.

Говорячи про впливи на розвиток Української Церкви, автор згадує, крім Византії, також Балкани, але не згадує православної Грузії, хоч маємо кілька таких джерельних вказівок. Ці впливи залишили деякі сліди в нашій лексиці, як напр. баня, грузинське — бані, ґазда, ґуля, птах, чалий та ін. Про грузинські впливи на Україні широко згадує зокрема єп. Киріон у своїй історії Грузинської Церкви, наводячи при тому думки проф. Лопатинського з 1902 р.

Наслідки занепаду Византії, а також занепаду взагалі Римської Імперії, привели до великих змін у духовому житті народів того часу. На Заході, за словами Т. Рукера, Церква стала джерелом Ренесансу, а на Сході, як це показує І. Власовський, стала джерелом нової розбудови культурного життя та поглиблення релігійного виховання.

На стор. 26 проф. Власовський правильно оцінює значення літописів та інших літературних пам'яток, які творили основи нашої культури, підкреслюючи дуже важливий аспект цих праць, що в них не тільки самі історичні факти, дати, мають значення, але головне „говорять вони серцем", передають настрої поколінь.

У той час, коли Польща повела активну боротьбу з Українською Церквою, стараючись замінити православ'я католицизмом, українські релігійні особи знайшли в притаманних православній вірі прикметах багатюще джерело енерґії для захисту своїх прав. Автор докладно описує, як то Петро Скарга (1577 р.) виступав з гострою критикою проти слов'янської мови в церковному вжитку, як нападав на „русинську" мову, що є, мовляв, некультурною й ні до чого не придатною, і як вимагав, щоб євангелію читали тільки в грецькій або латинській мові.

Виступ П. Скарги, а за ним боротьба проти єп. Балабана, що її повели єзуїти з Вильна, надали нової енерґії православним українцям, які взялися за нові переклади євангелії на руську мову. Про це точно зазначено в передмові до Пересопницької Євангелії, уривок з якої наводить Лотоцький в „Українських Джерелах Церковного Права", (стор. 29). На жаль, проф. Власовський не згадує про це детально. Правда, на ст. 63-ій, у зв'язку з проповіддю в слов'янській мові Кирила та Методія, наводиться досить цікавий матеріял їхніх ворогів.

Високий дух Православної Церкви в часи перед Берестям дав можливість поглибити освіту та знання в Україні. Насвітлюючи ці питання, автор зупиняється досить детально на впливах зах.-европейської Реформації, при ому його погляди розходяться тут досить значно з поглядами М. Грушевського.

Дуже цікаво подане намагання київських митрополитів вдержати центр Православ'я на Україні, коли наростаюча сила Московщини хотіла захопити цілком під свої впливи релігійне життя. Проте в цьому розділі ми не поділяємо поглядів автора щодо впливів монгольської імперії. Модерна історична наука розглядає тодішнє життя під іншим кутом зору.

Проф. Власовський у своїй історії дуже точно інформує, як прийшло християнство на Україну, як воно поширювалося і яку ролю в тім відіграла Києво-Печерська Лавра.

Насвітлення періоду перед Берестейською Унією та наслідків Унії подане автором досить повно й об'єктивно, хоч в деталях різниться воно від подібних матеріялів в Історії України Д. Дорошенка, зокрема від поглядів О. Лотоцького, поданих в його „Українських джерелах церковного права" (стор. 135-143 та ін.).

В цих останніх розділах Історія читається з особливо великим інтересом, зокрема місця, присвячені розвиткові культурного життя в Україні та ролі Церкви в тому розвитку. А як би то імпонувало дослідникові та читачеві не-українцеві, коли б автор був щедрий на джерельні посилання та нотатки в самому тексті книги! Тоді „Історія" була б бездоганна й зробила б величезну прислугу для української правдивої науки. — Правда, автор подає немало таких посилань, але їх все ж недосить.

Як нам відомо, список джерел буде поданий при останньому томі, але при такій системі впорядкування матеріялу важко буде над ним працювати.

Нам здається також, що повніше насвітлення положення Української Православної Церкви в часи до XVI ст., на фоні загального розвитку християнства в Східній Европі та суміжних країнах, могло б бути дуже корисним, бо показало б її особливості та велику місійну ролю, яку вона тоді відігравала. В тім розділі могло б бути насвітлене положення християн під мусульманами, після здобуття турками Візантії, та взаємовідносини України з Туреччиною тих часів, а там було не тільки нищення мусульманами всього християнського, як то загально твердилось — там була толеранція значно більша, ніж, напр., при погромі хрестоносцями Византії в 1204 р. під час четвертого походу норманів та венеціянців.

Про ці часи перелому в теперішній науці є багато матеріялів, зокрема в славній історії оттоманської імперії фон-Гаммера, є англійський переклад її, або у К. Крезі в 1 томі; ця остання, зокрема, цінна своїми матеріялами про взаємовідносини Туреччини з Україною.

Але ці наведені нами опущення ні в якій мірі не зменшують високої вартости самого тексту 1-го тому „Історії" проф. Власовського, який заслуговує на найбільшу увагу та поширення. При повторному виданні, очевидно, можна буде все це направити, якщо видавництво вважатиме то за доцільне.

Друк і оформлення першого тому гарні, і треба сподіватися, що наступні томи будуть не гірші. На полицях світових бібліотек та в приватних бібліотеках людей, які інтересуються історією Церкви, ця перша капітальна праця з Історії Православної Української Церкви займе почесне місце, бо вона написана не тільки з великим знанням та об'єктивністю, але й із великим серцем.

СВІДЧЕННЯ ЛІТОПИСІВ ЩОДО ПОХОДЖЕННЯ РУСИ

В 1956 р., в Мюнхені, вийшла в світ наукова розвідка проф. д-ра В. Т. Гришка: „Свідчення літописів щодо північного чи південного походження Руси'.

Стислий зміст розвідки, на кінці, подано в німецькій мові.

Той факт, що в Европі книжка скоро розійшлася і стала підручним документом до тем сучасного дослідження Сходу Европи і большевизму, говорить за її вартість і актуальність.

„Надаремне ми, українці, силкуємось удоводнювати, що ми становимо „новий" чи „молодий" нарід. Своєю порівнюючи молодою назвою — ім'ям „Україна", якої світ направду, як держави, не знав, ми зриваємо й палимо мости до свого давнього славного державного минулого. Викидаючи ім'я Русь, ми калічимо себе як націю, ми робимо з себе якесь соціологічне соромливе немовля, нікому незнане. Легко відкинувши своє ім'я Русь, ми тільки довели б нашу слабку історичну пам'ять та відмовились би від своїх дідів і прадідів, увірвали б нитку зв'язку з тисячолітньою власною державністю й політично-культурною традицією — русів і козакорусів". (стор. 17).

Така є теза і правда, як висновок виведена Автором після поданих джерел і свідчень з літописів.

Ще в час мирних переговорів Української Делеґації з Делеґацією Московською, 31-го травня 1918 р. відповідаючи Раковському, гетьманський дипломат Сергій Шелухін відрубав: „Росія взяла ім'я від України".

Европейська преса, що писала тоді про Відродження Української Державности, підкреслювала, що „Київ не дасть себе поневолити Москвою; навпаки, треба передбачувати, що з цього часу руський імперіялізм зміцниться в Києві, та із Києва піде нове будівництво руської державности і руської господарчої політики." (П. Бернгардт).

З арабських, німецьких та румунських документів, з літописів східно-европейських, як бачимо з праці проф. В. Т. Гришка, знаємо, що історія застала наших давніх предків — Русів на причорноморському чорноземі, в околицях Дніпра і Києва. А чи многотомна Історія України-Руси проф. М. Грушевського не стверджує цієї правди?!

Наукова вартість розвідки в її систематичній джерельності, в ясності поставленої тези. Праця є згустком літописних свідчень в користь історичної правди.

Штучна, а тому й завжди деспотична, Московська Імперія закільчилась і виросла з гону і духу Чінгіз-Хана. Її жорстокі правителі все прикривали її спотворене обличчя чужими благородними іменами, назвами і кличами, обманюючи цивілізований світ. І так крок за кроком, через обман і підступство, потуга розширилася від Москви-ріки і *Волги до Пекіну* і Берліну.

А на слідах того розширення від віків гори трупів, кров і страждання.

Чи не найбільше, в своїй тактиці розширення, Москва обманула цивілізований світ саме тим, що прикрила своє лице ім'ям і мантією князівської Київської Державности і Причорноморської Руси?!

Російський академік А. А. Шахматов писав: „З того ж часу, з кінця XIII століття — початку XVI століття, визначається виникнення нової народности — великоруської"... „Між піднесенням Москви і навалою татар мусить бути зв'язок, і зв'язок не лише хронологічний". (А. А. Шахматов, „Введение в курс истории Русского языка" часть I, стр. 113, Петроград, 1916).

Чи треба тут, на цім місці, подавати загальновідомі історичні факти про те, що Київська Русь, як держава, як Імперія Рюриковичів, існувала значно раніше XIII-XIV століть.

Імперія Карла Великого існувала на заході, а Імперія Рюриковичів на сході Европи. — Київ, як господарчий і культурний центр Руси, вже тоді був у творчих зносинах із европейським заходом і мохаммеданським сходом.

Стягнім київську історичну мантію з північного штучнотвору і тоді побачимо властиве обличчя Москви.

Мало того, тоді побачимо національне лице та історичну біографію кожного народу, віками замкненого в державній схемі Московщини від Івана Калити до Микити Хрущова.

Скромна, але науково-актуальна праця „Свідчення літописів" проф. В. Т. Гришка, орієнтує не пропаґандивно, а науково, з чого треба починати, щоб продовжити і довершити Діло Української Дипломатії 1918 р.

Ан. Москаленко.

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

● **Юрій Клен. Твори. 2-ий том. За редакцією Євгена Маланюка. Торонто, Канада. Фундація імени Юрія Клена, стор. 352.**

ПОВІСТІ И ОПОВІДАННЯ

● **Василь Чапленко.** Зойк та інші оповідання. „Перемога". Бронкс-Буенос Айрес, 1957, ст. 168. Обкладинка роботи С. Гординського.

● **Олексій Запорожець — Девлад. Відсіч.** Повість. Буенос Айрес, 1957, ст. 308. Мистецьке оформлення маляра Бориса Крюкова.

ГУМОР І САТИРА

● **Микола Понеділок. Вітаміни.** Гумористичні образки по той і по цей бік океану. Видавництво Ю. Середяка, Буенос Айрес, 1957. Обкладинка і рисунки в тексті роботи Бориса Крюкова. Шкіц автора — роботи німецького маляра Штерна. Стор. 320.

ІСТОРІЯ

● **Василь Гришко. Свідчення літописів щодо північного чи південного походження Руси.** Мюнхен, 1956, стор. 20.

● **Проф. д-р Василь Стецюк. Поняття республіки і демократії в старинному Римі.** Мюнхен, 1956, стор. 16.

● **Die Nationalitaeten politik Moskaus.** Ukrainische unabhaengige Assoziation der Forscher der sowjetischen Theorie und Praxis bezueglich der nationalen Probleme., N. 1 (2). Muenchen, 1957, S. 94.

● **Золотий Ювілей** Церкви св. Йоана в Нюарку, Н. Дж.-Филаделфія, 1957. (Без зазначення числа сторінок).

● **10-річчя Ліґи Українських Католицьких Жінок Східньої Канади (1945-1955).** Ювілейний збірник статтей і звітів. Торонто, 1957, стор. 126.

СПОГАДИ

● **М. Верховинець. Ідеш, брате мій... Думки й враження з-перед десяти років.** Питсбурґ, 1957, стор. 80.

● **Мґр Володимир Бучацький. З моїх юних літ.** Відбитка з „Нашої Мети", Торонто, 1957, стор. 20.

● **Іван Гуменюк. Мої спомини.** (До розвитку організованого життя українців Канади). Торонто, 1957, стор. 64.

ПУБЛІЦИСТИКА

● **Д. Донцов. За яку революцію?** Ліґа Визволення України. Політична Бібліотека ЛВУ, ч. 12. Торонто, 1957, ст. 80. Обгортка роботи Б. Стебельського.

● **Юрій Артюшенко. По торах борців за правду і волю.** Шикаґо, 1957, стор. 64.

ПОЛІТИКА

● **Мирослав Прокоп.** Україна і українська політика Москви. Видавництво „Сучасна Україна", Мала Політична Бібліотека, ч. 4. Мюнхен, 1957, ст. 174.

● **Deutsch-Slawische Gegenwart.** Referate des Zweiten Ostseminars der Hochschule fuer politische Wissenschaften Muenchen. Isar Verlag, Muenchen, 1957, S. 157.

● **Ю. И. Мишалов. Коммунистическая утопия и советская действительность.** Институт по изучению СССР. Мюнхен, 1957, ст. 92. (Циклькостиль).

ФІЛОСОФІЯ І ПСИХОЛОГІЯ

● **Петро Марченко. Психологічно-суспільний підґрунт мистецької творчости визначної примабалерини.** Ню Йорк, 1957, стор. 20 (Циклькостиль).

ЛІСОЗНАВСТВО

● **О. Л. Бек. Полезащитное лесоразведение в СССР.** Институт по изучению СССР. Мюнхен, 1957, стор. 118. (Циклькостиль).

ЗБІРНИКИ

● **Науковий Збірник Українського Вільного Університету.** Ювілейне видання. Том VI. Мюнхен, 1956, ст. XXVII + 362.

БІБЛІОГРАФІЯ

● **Списки новых поступлений Библиотеки Института** по изучению СССР. No. 33, декабрь 1956, ст. 12. No. 34, январь 1957, ст. 15. (Циклькостильні видання).

З нових журналів

● **Голос Спасителя.** Релігійний місячник. Рік 29, ч. 6. Червень 1957. Йорктон, 1957, ст. 64.

● **Рідна Церква.** Орган української православної думки. Рік VI, ч. 29, травень-червень 1957. Мюнхен, 1957, стор. 16.

● **Смолоскип.** Журнал української молоді і студентства. Рік 8, ч. 1-3 (71-73), січень-лютий-березень 1957. Торонто, 1957, ст. 16.

● **Музейні Вісті.** Видає Український Національний Музей. Рік III, квартал I-II. Онтаріо, Каліфорнія, 1957, стор. 40.

● **Місіонар.** Филаделфія, 1957. Липень 1957, стор. 193-224.

● **Бюлетень.** Комітету Українців Канади. Рік 5, червень 1957, стор. 16.

Англомовна україніка в 1956 р.

„Асоціяція Модерних Мов" в Америці (Modern Language Association of America) видала в квітні ц. р. черговий том „Річної бібліографії", що охоплює матеріял за 1956 рік і, крім праць із англійської, французької, еспанської, португальської, німецької та ін. ділянок, приносить дані про минулорічну продукцію в слов'янських, в тому й українській, ділянках.

Минулорічна англомовна україніка заторкує три основні сфери: загальні бібліографічні праці, мовознавство, літературну критику й фолкльор. Праці, книжки й статті з цих дисциплін поміщені на стор. 384-402.

З авторів названі такі: В. Безушко, Ю. Луцький, В. Дорошенко, Д. Чижевський, Ю. Шевельов, Яр. Рудницький, П. Ковалів, Н. Іщук Пазуняк, М. Боровський, В. Свобода, В. Державин, Ю. Бойко, К. Маннінґ, К. Біда, С. Гординський, М. Стахів, І. Витанович, М. Мандрика, Яр. Славутич, В. Ревуцький та ін.

Для цієї бібліографії ексцерповано такі періодичні видання: Український Квартальник (УКК), Аннали УВАН (Ню Йорк), Славістика УВАН (Вінніпеґ); Ономастика УВАН (Вінніпеґ), Український огляд (Юкрейніен Ревю, Мюнхен) та інші джерела. На жаль, велика кількість цінних статтей із Англомовного Додатку „Свободи" не ексцерпована і цю прогалину треба б якнайскоріше виповнити. Те саме з іншими українськими часописами, в Америці й Канаді, що мають додаткові англомовні сторінки.

В порівнянні з іншими слов'янськими досягненнями, бібліографічний матеріял за 1956 рік показує, що ми стоїмо приблизно на третьому місці після росіян і поляків.

Бібліографія МЛА за 1956 р. переломова до певного ступня, бо вона включає не тільки матеріял з Америки й Канади, але й з інших країн і континентів. Для україніки (яка буде продовжуватися й у 1957 й дальших роках), важливе буде дібрати дані про Англію, Францію й Німеччину. Щойно тоді будемо мати повний образ української продукції на мовному і літературному полі. Найважливіша справа — придбати людей до праці, значить, підшукати охочих для ексцерпування згаданих ділянок в українських і не-українських журналах, чи часописах. Тому, що це престижева справа української спільноти поза межами України, треба думати, що знайдуться не тільки охочі співпрацювати, але й наші центральні установи поцікавляться нею й фінансуватимуть якщо-до-чого працю над повною ексцерпацією матеріялів. Підписаний взяв покищо на себе такі видання: Ukrainian Quarterly, Annals of Ukrainian Accademy of Arts and Sciences in the US, Slavistica UVAN, Onomastica UVAN, Ukrainian Review, Ucrania Libre й ін. Треба когось, хто б зайнявся: англомовними додатками „Свободи" й ін. українських часописів і журналів в Америці, "Die Ukraine" (Muenich), "Ucraina" (Rome), "Ukrainian Buletin" (New York) тощо.

Яр.. Рудницький

АРХИПАСТИРСЬКИЙ ЗАКЛИК

У СПРАВІ РОЗБУДОВИ СЕМІНАРІЇ СВ. ВАСИЛІЯ У СТЕМФОРДІ

Дорогі в Христі!

Вже минає 75 років, як почалась мандрівка українського народу з рідних земель по цілому світі та триває досьогодні. Більша участь українців поселилась на Вільній Землі Вашингтона, що стала притулком для бездомних, бідних і переслідуваних.

Божа Доброта

Перші українські поселенці навіть не мріяли тому 75 років про сьогоднішній гарний розвій нашої Української Католицької Церкви і наукових осередків в З'єдинених Державах, одначе Господь мав свої відвічні пляни відносно українців. Як колись Господь сказав да Авраама, щоб вийшов зі своєї землі у ту землю, яку Він йому покаже (Бит. 12:1), так Господь зділав з частиною нашого народу. Господь не тільки випровадив нас з дому неволі, але також кріпив нас тут, на американській землі, щоб ми могли зберегти наші церковні і народні святощі. І саме минає 50 років, як Святіший Апостольський Престіл дав нам першого Єпископа в особі бл. п. Сотера Ортинського, що поклав основи під сьогоднішній розвій нашого церковного і народного життя на американському континенті. Всемилостивий Господь дальше не переставав бути добрим для нас. Саме минає 25 років, як наш добрий Піонір-Владика Високопреосвященний Архиєпископ Кир Константин Богачевський оснував перший науковий осередок у Стемфорді, що став духовним кадром для вишколу нових священиків. Ми є очевидними свідками Божого милосердя і доброти над нами, хоч може деколи ми не дописували у зреалізуванні Божих плянів. Минулого року Господь знову підкреслив свою доброту в особливіший спосіб. Святіший Апостольський Престіл створив ще одну дієцезію з єпископською столицею в Стемфорді для українців католиків. Ті всі діла Божої доброти були нагородою за вірність Богові наших піонірів, що будували свою будучність на тривких основах глибокої віри, щедрої жертвенности і християнської любови.

Глибока віра

Хоч наші українські перші іміґранти не привезли зі собою майна, одначе вони привезли зі собою скарби цінніші від золота. Вони привезли зі собою глибоку віру в Христа. Ця віра Христова світила їм ясним полум'ям, вказуючи на Христову науку, що людина живе не самим хлібом, але й усяким словом, що виходить з Уст Божих. (Мат. 4:4). По прибуттю до З'єдинених Держав вони в першій мірі старалися не про свої доми, ані авта, ані про всі інші вигоди, але про свою Церкву, щоб в ній почути церковний спів та брати участь в Богослужбах. Хоч їхня платня не була великою, але вони складали щедрі пожертви на будову своїх церков, щоб зберегти наш гарний східній обряд на американській землі.

Цієї християнської віри треба в нинішніх часах самолюбного матеріялізму. Сьогодні багато людей стали невільниками дочасних дібр та поневоленими рабами доляра. Замість володіти дочасним добробутом на користь духових сил, багато людей загрязло в багно матеріялізму, вбиваючи в собі шляхетну жертвенність на розбудову нашої кращої будучности. Не в самій матерії лежить сила народу, але в ідейнім виконанні християнських обов'язків відносно духа.

Наша пословиця каже: „Яка віра, така офіра". Цю віру наші перші піоніри підкреслили своєю жертвенністю. Тож не годиться, щоб ми тільки спочивали на здобутках наших попередників, але дбали про збільшення церковного і народного капіталу. Милосердний Господь з кожним роком дає нам більше покликань до священства. Семінарійські будівлі у Стемфорді, що досі служили для питомців каледжу і вищої школи, вже є замалі. Треба чимскоріше їх розбудувати. На розбудову треба найменше 400,000 долярів (чотириста тисяч долярів). Тому, дорогі в Христі, звертаюся до Вас з проханням про пожертви. Семінарія св. Василія є Ваша, бо в ній формуються майбутні священики, що служитимуть Вам, Вашим дітям, внукам і правнукам. Тож годиться, щоб кожний українець і українка зложили свій даток на розбудову семінарії св. Василія. Підтримаймо вогонь глибокої віри наших попередників, поспішім чимскоріше з нашими пожертвами.

Щедра жертвенність

Цей потрійний ювилей: 75 ліття української іміграції, 50 ліття прибуття українського католицького Єпископа і 25 ліття існування семінарії св. Василія в Стемфорді стрічає нашу українську суспільність з прегарними здобутками на американській землі. Ніколи ми не мали б цих надбань мільйонових вартостей, якщо б не було щедрої жертвенности українських піонірів. Їхня жертвенність є тим більш цінною, бо в перших початках вони мусіли поборювати багато труднощів. Як вони прибули до цієї країни, не було тоді допомогових комітетів, щоб їм помагали, ані не було наших церков, ані церковних громад, де вони могли б звернутися за поміччю. Крім цього вони не знали англійської мови, ані не були досвідченими фахівцями в індустрійних заводах. Дуже часто вони були змушені виконувати примітивні роботи за дуже низьку винагороду. Мимо цих труднощів їхня жертвенність була велика. Вимовними свідками їхньої жертвенности є сотки церков, шкільних будівель та інших церковних і народних інституцій по цілій Америці. Їм належиться велике признання за шляхетну жертвенність. Йдім за прикладом наших українських піонірів, розбудуймо тривалі пам'ятники на цій вільній землі. Будуймо пам'ятники не такі, як на цвинтарях, що вказують на мертвих, але будуймо живі пам'ятники, що служитимуть ідейним юнакам, майбутнім священикам, що посвячують себе на службу Господеві і свому народові. Складаючи пожертву на розбудову семінарії св. Василія в Стемфорді, пам'ять про Вас житиме з роду в рід у серцях будучих поколінь.

Християнська любов

Мірою жертвенности людей до своєї Церкви і народу є християнська любов. Як сонце своїми життєдайними лучами скріпляє людський організм і одночасно зберігає його перед шкідливими бактеріями, так християнська любов українців до своєї Церкви і народу була і є могутнім чинником у розбудові нашого церковного і громадського життя на Вільній Землі Вашингтона. Ця любов теж наказувала боронити свою Церкву і нарід перед ворогами. Ось такою християнською любов'ю відзначалися наші українські піоніри. Їхня любов до своєї Церкви і народу була жертвенна. Без цієї жертвенної любови розбудова наших церковних і народних установ була б не пішла вперед. Також під цю пору буде тяжко розбудувати семінарію св. Василія у Стемфорді, якщо не буде цієї жертвенної любови всего українського загалу. Ми тільки тоді зростемо в силу, як сповнимо обов'язок жертвенної любови відносно розбудови наших культурних осередків. Від цього обов'язку ніхто не повинен себе звільняти, бо тоді ослабив би змагання у розбудові семінарії св. Василія. Наша американська держава не могла б остоятися перед ворогами та бути могучою на цілий світ, якщо б її горожани не вкладали своїх датків до державної скарбниці. Таких горожан, що не платять податків, строго карають. Якщо жертвенність кожного горожанина є так важною в державі, то скільки більше ця жертвенність українців доброї волі є конечною у розбудові нашої духової твердині. Ми не маємо інших засобів на розбудову семінарії св. Василія, лише числимо на глибоку віру, щедру жертвенність і християнську любов українців. І саме тепер є пора, щоб кожний себе провірив, скільки в ньому є віри, жертвенности і любови до своєї Церкви і народу. Не вистачає тільки голосити слова: „Душу й тіло ми положим...", але діла будуть голосити про Вас, скільки Ви зложили на розбудову семінарії св. Василія в Стемфорді.

Дорогі в Христі! Молю Всемилостивого Бога, щоб цей іспит Вашої глибокої віри, щедрої жертвенности і християнської любови дав найкращі висліди на славу Божу і на добро українського народу.

Кінчаючи цей заклик, бажаю Вам всім Божого благословення і материнської опіки Матері Божої.

Від Єпископського Ординаріяту,

† **Амврозій, Єпископ**
Апостольський Екзарх

Стемфорд, Конн., серпень 1957

ПАМ'ЯТІ ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА

Дня 10 вересня 1952 року українські часописи повідомляли, що бувший старшина УГА, сл. п. Осип Винник, нагло помер. Темпо й надмірна фізична праця з кожним днем ослаблювали його і хворе серце відмовилося надалі виконувати свої функції.

Сл. п. Осип Винник народився 17 травня 1889 року в Долині, в малоземельній селянській родині. Батько Іван, мати Катерина зі своїх заробітків посилали своїх дітей до школи, а сл. п. Осип і другий син Михайло осягнули вищу освіту, а другі середню. Покійний Осип Винник був найстарший син з-поміж 5-х дітей. Народню школу закінчив у Долині, гімназію в Стрию. В 1909 році записався на правничий факультет університету у Львові. Того ж року був покликаний до війська й приділений до 24 полку піхоти в Відні. По відбутті своєї військової служби вернувся докінчувати студії. В 1914 році мобілізований до війська и бере участь в боях на французькому фронті, а в 1917 році на італійському фронті. В 1918 році стає вояком УГА, і зі стрільцями несе всі тягарі наступу й відступу, на фронті галицькім та на Правобережній Україні.

В січні 1920 р. Осип Винник, ще не виздоровівши з тифу, попав у польський полон і, як старшина УГА, перейшов чистилища польського полону в таборі Тухоля на Помор'ї. На початку 1921 року заходами своєї дружини вертається з полону і дістає працю касира в деревorізному тартаку фірми Гудуля в Синевидську Вижнім. Водночас із цим активізує себе в кожній ділянці суспільно-освітмадського та культурно-освітнього життя. Працює в читальні „Просвіти", організує хор, драматичний гурток, веде кооперативне діловодство і приучує інших. В 1923 році його вибирають до дирекції каси Стефчика, як бухгальтера.

В 1924 році організує руханково-пожарне Товариство „Луг", при якому то товаристві об'єднується вся синевидська молодь. В 1925 році заангажовується до переведення виборів до громадських рад і взиває синевидчан до єдности, завдяки чому на 24 громадських радних виходить 18 українських, а саме: з першої курії вийшли 1 українець, 2 жиди и 3 поляки, з другої 5 українців, 1 поляк, з третьої 6 українців і з четвертої 6 українців. Тоді був обраний війтом українець Омелян Заревич, син Антося, заступником Теодор Масний, син Сеня, а секретарем покійний Осип Винник.

Того ж самого року, з автором цих рядків, покійний Осип Винник переводить плебісцит проти продажу високопроцентових алькоголевих напитків. На управнених до голосування 3,500 осіб, голосувало проти продавання алькоголів 75%, себто 2,595, а поляки й жиди в числі 975 голосували за продаванням алькоголів. У відповідь на переведений плебісцит шинкарі Дуткевич, Зелінка, Адлсберґ і Лібшіц внесли до повітового старости протест, заподаючи причини: 1. що під час голосування велася агітація біля льокалю, де відбувалося голосування, 2. що плебісцитова комісія продовжувала голосування по визначеній 10-ій годині вечора, 3. що в списках голосуючих були поміщені неуправнені до голосування.

Повітовий староста цей протест прийняв і переведений плебісцит проти продавання алькоголю уневажнив. В дійсності староста уневажнив цей переведений протиалькогольний плебісцит тому, щоб не допустити до дефіциту „монополю паньствовеґо", трактуючи його теж як антидержавну „вивротову роботу". Не помогли ніякі внесення, ні апеляції, справа застрягла у восвідстві, а покійний секретар Винник дістав гостре упімнення за занедбування секретарських обов'язків і „нелеґальне" використання списків управнених до голосування громадських рад.

По кількох місяцях повітове староство в Стрию своїм рішенням розв'язало товариство „Луг", заподаючи як причину, що товариство „Луг" „пшепровадза цьвіченя войскове, з топорцамі, наслядуйонц цьвіченя карабінув", чого статут не передбачує. Голова читальні „Просвіти" о. Юліян Левинський дістав упімнення від старости, що в читальні, замість проби хору, відбуваються крики „цо наруша публічни ноцни спокуй обивателюв". В 1932 році Осип Винник започатковує будову 2-поверхового громадського дому, а в 1935 році, згідно з розпорядженням про творення збірних ґмін, організує Синевидську волость, до якої то волости входить 8 громад, з 25-ти тисячним населенням. До Синевидської волости належали такі громади: громада Синевидсько Вижне, Корчин, Межиброди, Синевидсько Нижне, Тишовниця, Побук, Труханів, Камінка.

Повітовий староста в Стрию, який був рівночасно головою повітового виділу, затверджував не дуже то радо Осипа Винника на головного секретаря волости, але з-поміж поляків не було кому його заступити, тим більше, що назначений старостою війт, колишній урядовець маґістрату в Стрию Поврозніцький, а пізніше б. резервовий капітан військ польських Урбанський дуже мало розумілися на адміністрації волости.

Покійний був ходячою енциклопедією, знав про всі справи й акти в канцелярії, був добрим фінансистом, який вмів організувати волосний бюджет, статистиком, який знав на пам'ять, котра громада скільки має населення, скільки має засіяної площі озиминою, скільки яриною, скільки насінних трав, скільки сіножаті, скільки пасовиськ, неужитків, а скільки гектарової площі під водою. В 1941 році з доручення Української Національної Революційної Ради сл. п. Осип Винник переходить на працю для урухомлення канцелярії деревorізного тартаку в Синевидську Вижнім, а секретарку передає авторові цих рядків. За його старанням директор тартаку Шведа прийняв на працю до канцелярії 6 українців і кількох українців призначено теж керівниками інших відділів у тартаку. В 1944 році сл. п. Осип Винник пішов на еміґрацію. Перебував у переходовому таборі уНоймаркті в Баварії, як дольмечер, а в 1949 році перейшов до табору в Реґенсбурзі, де був секретарем Управи табору і в 1949 році приїхав до Ню Йорку, де працював фізично. Помер від удару серця. Синевидські громадяни з Ню Йорку, Дітройту й Шикаго на цвинтарі Святого Хреста в Норд Арлінґтон у стейті Ню Джерзі, прощали Покійного складаючи на його могилу і цвіти і свій жаль.

Микола Комарницький
Синевидчанин

Комуністи виграли на Яві в Індонезії

Якарта. — В останніх комунальних виборах на найбільшому індонезійському острові Ява, які відбулись минулої суботи, виграли — за останніми підрахунками — комуністи. Вони здобули, наприклад, в столиці західньої Яви Бандунґу 144.000 голосів проти 88.000 голосів націоналістичної партії. Індонезійські антикомуністи обвинувачують президента Сукарна, що він значно скріпив авторитет комуністів серед примітивного населення своїм проєктом включити комуністів до центрального уряду, як також своїм „невтралістичним" толеруванням комунізму і прославлюванням „успіхів" Москви. Багато допомогла комуністам остання пропаґандивна подорож совєтського маршала Ворошилова по Індонезії. Але й самі комуністи проявили в Індонезії велику організаційну та пропаґандивну зручність і активність, поруч із пасивністю та незорганізованістю антикомуністичних груп.

● **Причиною катастрофи** пасажирського літака, який минулої неділі розбився під час бурі в Квебеку (Канада), при чому згинуло 79 осіб, було ураження літака блискавкою. Це — другий такий випадок за останніх 17 років. У 1940-му році пасажирський літак ДС-3 впав біля Ловетвілу в Вирдінії після того, як ударив в нього грім. Канадійський літак, упавши на розмоклу землю, викопав кратер завглибшки 25 стіп.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Канаді

ФАРМУВАННЯ У КАНАДІ

Фармування є важливою ділянкою канадійської економіки і в деяких областях є численні можливості для досвідченого фармера і фармерського робітника. Ті можливості є різні в різних провінціях.

Хоча в Канаді продукують пшеницю й інші їстівні зернові культури більше як потрібно для внутрішньокрайового вжитку, то все ж таки канадійський фармер може розраховувати головно на внутрішньокрайовий ринок збуту свого продукту. Зі зростом населення в часах добробуту той внутрішній ринок має першорядне значення.

На терені десяти провінцій існує понад 700,000 фарм, при чому вони найчисленніші в 100-милевій смузі здовж південного кордону Канади. В Онтаріо, Квебеку і Атлантійських провінціях є найбільше мішаних фарм. Це пересічно 100- чи більше акрові фарми, на яких вирощується збіжжя, плекається худоба і продукуються молочні й інші вироби.

У трьох прерійних провінціях — Манітоба, Саскачеван і Алберта — існує багато великих збіжжевих і скотарських фарм або комбінованих: скотарсько-збіжжевих. Овочеве фармерство дуже поширене в Новій Скошії, Онтаріо і Британській Колумбії.

Більшість канадійського тютюну вирощують онтарійські фарми. Бараболю культивують в більшості провінцій, але особливо тим займаються фармери в Атлантійських провінціях, Онтаріо і Британській Колумбії. Корінні культури є менше популярні в Канаді, ніж в европейських країнах; сою вирощують в південно-західньому Онтаріо, що є добрим тереном плекання теж зернових культур, кукурудзи і цукрового буряка.

Як бачимо, в Канаді існує різноманітне фармерство, залежно від даної области. Під плекання спеціяльних культур відведено в південному Онтаріо малі — ледве кількаакрові фарми; зате збіжжеві і скотарські фарми на західніх рівнинах бувають величиною в 320 і більше акрів, а деякі з них займають навіть квадратну милю ґрунту.

На фармах у Канаді живе приблизно 2,500,000 канадійців, тобто приблизно кожний сьомий канадієць. Кількість населення на фармах зменшується в міру зросту промислових міст. Не зважаючи на те, продукція канадійських фарм збільшується з поширюванням внутрішньокрайового ринку збуту на фармерські продукти. В останніх роках більшість фарм змеханізувалася і сьогодні на заході є вже багато фарм зовсім без коней чи будь-якого скоту взагалі. Орання, заволочування і культивування землі виконують трактори і тому фармерський робітник повинен уміти керувати трактором і знати принаймні основні засади втримування машинерії в порядку.

Сьогодні вживають теж більше машин при збиранні плодів. Тепер уже мало є в'язальних машин, порушуваних кіньми, як теж рідше передержують збіжжя на полях (особливо на заході); там, де ще придержуються тієї практики, збіжжя звичайно косять живаркою, що її порушує трактор.

Фармери щораз більше вживають теж живарки-комбайна. Деколи, якщо збіжжя є належно сухе, його скошують і водночас молотять. Частіше однак найперше скошують збіжжя комбайном і залишають його неповʼязаним на полі; згодом, коли воно просохне, комбайн збирає його і молотить.

В молочарській продукції теж застосовують щораз більше машин: електричні доярки, систему охолоджування (на деяких фармах), трубопроводи і холодільні-цистерни на молоко. Кукурудзу косять машинами, як сіно, що його скошують і в'яжуть сінов'язалки. Свійську птицю плекають радше в фармерських забудуваннях, ніж на відкритій фармі; бараболю мають і сортують при помочі машини.

Механізація значно причинилась до влегшення життя на фармі, але й теж поставила нові вимоги до фармера і фармерського робітника. Перед новоприбулим, який має добре здоров'я і сільсько-господарський досвід, є добрі вигляди на запевнення собі прожитку. Та він може поліпшити ситуацію, навчившися орудувати сільсько-господарськими машинами і застосувати нові методи фармування.

Найкращим впровадженням новоприбулого в канадійське фармерство є праця на якійсь добрій канадійській фармі. Очевидно, робота на фармі не приносить такого заробітку, як праця в міській фабриці, але менші витрати на життя, можливості збільшити своє знання фармерського діла і поліпшення мови можуть зрівноважити різницю в заробітній платні. В добрих умовах така робота є добрим впровадженням нової людини в цю ділянку господарства.

На терені Канади є мало фармерів-піднаємників, але буває, що фармер піднаймає ґрунт від сусіда на рік чи два, бо хоче плекати більше худоби або якусь спеціяльну хліборобську культуру, але не має потрібного ґрунту на випас чи управу.

Деколи фармою управляють на спілку, при чому спільники діляться щорічним збором; але це не дуже поширена практика в Канаді. Такі спілки бувають частіше між свояками чи добрими сусідами.

Додаткових робітників продовж цілого року можуть потребувати молочарські фарми — деколи можуть дати затруднення для чоловіка й жінки, забезпечуючи їм помешкання. Цілорічне зайняття на фармі дає меншу заробітну платню, але зменшує кошти прожитку. Деякий попит на робітника існує теж на скотарських фармах. Власники овочевих фарм потребують робітників до збирання овочів — від червня до жовтня, тоді можна запримітити пересування сезонових робітників з фарми на фарму, з одного району в інший. Тютюнові фарми дають затруднення робітникам від половини літа до кінця вересня.

Запотребування на сезонового робітника існує теж на фармах, які плекають цукровий буряк, помідори, бараболю й кукурудзу; взагалі мішаного типу фарма користується головно найманою сезоновою робітною силою.

Дж. А. М. Кук

(„Канадійська Сцена")

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 18-ти мільйонового майна організації!

З НОВИХ ЖУРНАЛІВ

● **Післанець Правди.** Часопис, присвячений поширенню християнської думки. Рік 31, ч. 5-6. Травень-червень 1957, Честер, Па., 1957, стор. 18.

● **Смолоскип.** Журнал української молоді і студентства. Рік 8, ч. 4-5, квітень-травень 1957, Балтімор, Торонто, Париж, 1957, стор. 16.

● **Українське Православне Слово.** Рік 8, ч. 7. Липень 1957. Савт Бавнд Брук, 1957, ст. 24.

● **Вісті.** Орган адміністрації, професорів, випускників, прихильників та студентів. Український Технічний Інститут у Ню Йорку. Січень-червень 1957. Мюнхен-Ню Йорк, 1957, ст. 64.

● **Місія України.** Орган Головної Управи Спілки Визволення України. Рік I, ч. 1. Травень-червень, Торонто, 1957, ст. 24.

● **Вісті Українських Інженерів.** Рік 8, ч. 2 (53), березень-квітень. Ню Йорк, 1957, ст. 21-40.

● **Київ.** Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя. Рік VIII, ч. 2-3, березень-квітень; травень-червень. Филаделфія, 1957, ст. 49-128.

● **Розбудова Держави.** Журнал державницької думки. Рік IX, ч. 21. Березень-квітень, Торонто, 1957, стор. 54.

● **Самостійна Україна.** Рік X, ч. 4. Шикаго, Ню Йорк, 1957, стор. 24.

● **Вільний Український Робітник.** Квітень 1957, ч. 21 (61), Париж, 1957, ст. 12. (Циклостиль).

● **Віра й Культура.** Рік XX, ч. 8 (44), червень 1957. Вінніпеґ, 1957, стор. 32.

● **Oriente Europeo.** Рік VII, ч. 25, січень-березень 1957, Мадрид, 1957, стор. 118.

● **Вісник.** Рік XI, ч. 6 (104). Червень 1957, Ню Йорк, 1957, стор. 32.

● **Наше Життя.** Рік XIV, ч. 6 Червень 1957. Филаделфія, 1957, стор. 32.

● **The Lithuanian Situation.** Рік XII, ч. 5 (147), квітень-травень-червень 1957. Вашинґтон, 1957, ст. 42. (Циклостиль).

● **Kultura.** Szkice, opowiadania, sprawozdania. Instytut Literacki. Lipiec-sierpien 1957. Paryz, 1957, str. 240.

● **Католицька Акція.** Рік VIII, ч. 4 (83). Едмонтон, Алберта, 1957, стор. 8.

● **Голос Спасителя.** Український католицький місячник. Йорктон, 1957, липень-серпень 1957, стор. 64.

● **Інформативний Листок Зв'язку Українського Християнського Руху.** Сарсель, 1957, березень 1957, стор. 40. (Циклостиль).

● **Самостійна Україна.** Рік X, ч. 6 (102), червень 1957, Ню Йорк, 1957, стор. 24.

Платні канадійських послів

Правом і обов'язком кожного повноправного громадянина Канади є голосувати в виборах.

Канадійці виявили впродовж минулих років, що вони бажають, аби їхні парляментарні репрезентанти були належно винагороджувані, бо свідомі високих видатків, що їх мусить робити кожний член парляменту. Так, наприклад, посол з західніх провінцій мусить платити своєму заступникові, який веде його підприємство чи бюро в часі його неприявности; він мусить жити, під час свого перебування в Оттаві, у готелі та багато подорожувати на свій власний кошт.

Сесії парляменту звичайно тривають довго і змушують посла впродовж більшої частини року вдержувати два доми. Крім того, що п'ять років посол мусить вести кампанію в своїй виборчій окрузі, щоб одержати від виборців потвердження свого мандату.

Канадійські посли є найкраще оплачуваними парляментаристами у світі. Член канадійського парляменту одержує 8,000 долярів як відшкодування за час витрачений на участь у парляментарній сесії, та 2,000 долярів річно, вільних від податку, на свої особисті видатки. Є 265 послів і кожний з них одержує таке відшкодування за кожну сесію; переважно буває тільки одна сесія, але в деяких роках є дві.

З-поміж тих 265 членів парляменту прем'єр вибирає собі 19-членний уряд; міністер одержує, крім звичайної платні і додатку як посол, 15,000 долярів міністеріяльної платні та 2,000 долярів (теж вільних від податку) на автомобіль.

Лідер опозиції Її королівської величности (тобто лідер найбільшої опозиційної партії в парляменті) одержує таку саму суму річно, як міністер, значить пересічно 27,000 долярів. Прем'єр міністрів одержує таке ж відшкодування і додатки, як міністер, але його урядова платня є вища: річно 25,000 долярів. Загальна річна платня прем'єра виносить 37,000 долярів річно.

(„К. С.")

● Іранський бандит Даджаг, який у березні цього року застрелив із засідки двох американських службовців, а потім убив також і дружину одного з них, всупереч зізнанням схоплених інших бандитів — живе і встиг за останніх чотири місяці вбити ще 12 осіб. Військо і поліція безуспішно його розшукують.

● У зоологічному парку в Вашингтоні вперше за останні роки показано публіці двох т. зв. співаючих (чорно-білих) лебедів. Ці рідкі птахи зловлено на Озерах Червоних Скель в Монтані.

ЦЕ ВСЕ, ЩО ЗАЛИШИЛОСЯ З ЛІТАКА

Рештки спаленого внаслідок блискавки канадійського пасажирського літака ДС-4, в катастрофі якого згинуло 79 осіб. На фото: кратер серед лісу поблизу Квебеку, спричинений упадком і пожежею літака.

Арабська Ліґа скаржить Англію перед Раду Безпеки за війну в Омані

Об'єднані Нації. — В Об'єднаних Націях отримано вістку, що Арабська Ліґа, якої постійний секретаріят знаходиться в Каїро, рішила жадати скликання Ради Безпеки для справи війни в пустинній країні Оману у південно-східній частині Арабського півострова, де англійці, що мали союз з місцевим султаном, прийшли йому з активною допомогою проти ворохобницьких арабів. Єгипетська преса закидає при цьому Іракові і Лібії, що вони зумисне зволікали з відповіддю, поки англійці й султан здобули два найбільші центри згаданих ворохобницьких арабів, міста (якщо так можна назвати пустинні оселі) Нізву і Фарк. Якщо арабські країни зголосять резолюцію, щоб закликати Англію до припинення воєнних дій в країні Мускату й Оману, то це буде анахронічна резолюція. Фактично тамошня „війна" вже скінчена, дармащо представник зворохобленого імама (духовного мусульманського зверхника) в Каїро заявив, що „боротьба за визволення Оману буде продовжуватись". Названу „столицю" Оману Нізву „здобуто" змоторизованою колоною із 100 вояками, після 5-денного маршу через пустиню, по несповна 20 миль денно. У цій „війні" згинуло шість вояків із султанового війська, що попалось під обстріл під оселею Фарк. Тепер скрізь в Омані мають вже червоні прапори на знак рівности султанові, — всупереч білим прапорам імама. Англійський політичний резидент Бернард Барровс і генерал Робертсон, який перевів ту „воєнну операцію", нараджувались із султаном над остаточним закінченням цієї історії. Султан заповів, що він скасує автономію Оману, признану в 1920 році та використану в міжчасі кількакратно для місцевої ворохобні проти султана.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва „Запорозька Січ", 312 Відд., відбудуться в неділю 18-го серпня, о год. 1-ій по пол., в церковній залі — 645 Розевелт Евеню. Всіх членів проситься прибути. — І. Гундяк, секр.

САВТПОРТ, Конн. — Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 84, повідомляє, що звичайні місячні зроби відбудуться в неділю 18 серпня, точно о год. 4-ій по пол. Проситься всіх прибути і полагодити справи, які будуть на деннім порядку. — І. Махно, предс.; М. Гудзік, кас.; П. Дудко, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. — Повідомляється, що звичайні місячні збори Т-ва „Любов", Відд. 370, відбудуться в неділю 18-го серпня, зараз по спів. Богослужбі, в церковній залі — 127 Парк вул. Секретар буде збирати вкладки від год. 9-ої рано, тож проситься всіх членів прийти і вирівняти свою залеглість. Ще в секретаря знаходяться дивіденди, просимо їх відібрати. К. Стасюк, предс.; Р. Голубович, кас.; В. Гіна, секр.

Трухільльо твердить, що справа Ґаліндеза належить до компетенції нюйоркської поліції

Сіудад Трухільльо. — Головнокомандуючий збройними силами Домініканської Республіки і її диктатор генералісимус Рафаель Л. Трухільльо заявив у розмові з кореспондентом „НЙТаймсу", що справа зникнення д-ра Ґаліндеза, репрезентанта басків в Об'єднаних Націях й викладача в Колумбійському університеті і водночас із цим завзятого противника диктаторського режиму в Домініканській Республіці, його не цікавить. Вияснення цього „зникнення" належало, на його думку, не до домініканського уряду, але до нюйоркської поліції. Д-р Ґаліндез, як відомо, пропав без вісти в Ню Йорку 12 березня 1956 р. і згідно з вислідами слідства, проведеного редакціями деяких американських журналів, мав бути перевезений літаком до Домініканської Республіки і там вбитий або ув'язнений. Заанґажовані в цьому пірванні особи згинули (один із них скінчив самогубством в домініканській в'язниці). У зв'язку із таким неґативним становищем домініканського уряду до проводжуваного офіційно слідства д-ром Моррісом Л. Ернстом на терені цієї республіки, і безвиглядністю одержати будь-яку допомогу в цій справі від поліції й уряду, д-р Ернст вирішив закінчити своє слідство і перервати всі розмови на цю тему з офіційними домініканськими чинниками.

Посмертні Згадки

АННА ШИМКІВ, членка Відд. 292 УНСоюзу, в Дітройті, Миш., по довгій і тяжкій недузі, померла, дня 26-го липня 1957 р. Покійна народилась 1898 р. в селі Покрівці, пов. Жидачів, Зах. Україна. Полишила в смутку чоловіка Олексу, сина Івана і одного внука. Похорон відбувся 30-го липня, з пох. заведення до церкви св. І. Хрестителя, а опісля на кладовище Holy Cross. — В. Й П!

П. Федик

ВАСИЛЬ БУТРИН, довголітній член Т-ва „Любов", Відд. 45 УНСоюзу у Филаделфії, Па., помер 22-го липня 1957 року, проживши 63 р. Покійний народився в селі Струсові, Тернопільського повіту. Прибув до ЗДА тому 45 років. Полишив у смутку дружину Анну, двох синів Йосифа і Володимира і трьох внуків. Похорон відбувся 25-го липня, при участі ближчої і дальшої Родини та Друзів з Т-ва „Любов" — з Катедрального Храму при Френклін вул. на кладовище в Факс Чейс, на вічний спочинок. — В. Й. П!

М. Сеник

ТАРЗАН, ч. 3916. Внизу, але не за огорожею.

PRECIOUS MINUTES HAD ALREADY PASSED, AND, WITH EVANS' LIFE AT ITS LOWEST EBB, TARZAN AIMED CAREFULLY, HURLED HIS SPEAR --

AND FORTUNATELY SPLIT THE ROPE!

THE DETECTIVE CRUMPLED TO THE GROUND, CHOKING, BREATHING SWEET AIR INTO HIS TORTURED LUNGS--- HE WAS SAFE!

Copr. 1955 Edgar Rice Burroughs, Inc. — Tm. Reg. U. S. Pat. Off. Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Дорогоцінні хвилини вже минули, і, коли життя Івенса зближалося до кінця, Тарзан пильно націлився і кинув свого списа...

І, на щастя, перервав линву!

Детектив упав на землю, задихаючись і хапаючи живлюще повітря у стортуровані легені... Він був врятований!